

تیم "اصلاحات و همگرایی" به رهبری داکتر عبدالله عبدالله

برنامه اقتصادی

از انتقال اقتصادی تا رشد پایدار

برای انتخابات ریاست جمهوری و شورا های ولایتی 1393

خدا آن ملتی را سروری داد
که تقدیرش به دست خویش بنوشت
به آن ملت سر و کاری ندارد
که دهقانان برای دیگران کشت

- مقدمه..... 3
- توانایی ها و ظرفیت ها..... 4
- نقاط ضعف وچالش ها..... 8
- فرصت های عمده..... 14
- تهدیدات..... 16
- تحلیلی از انتقال اقتصاد..... 18
- دیدگاه کلی تیم "اصلاحات و همگرایی"..... 21
- پالیسی های عمده:..... 21
  - عمومیات/اصول..... 21
  - حکومتداری/ مدیریت اقتصادی..... 22
  - صنعت و تولید (زراعت، زیربنای ترانسپورت، انرژی و آب، معادن)..... 22
  - منابع بشری..... 35
  - تجارت، ترانزیت و همگرایی اقتصادی..... 36
  - خدمات (بانکداری، مخابرات، مسکن، ترانسپورت، صحت، معارف، بیمه، توریسم)..... 38
  - فراهم نمودن منابع تمویل..... 42
  - سیاست های اقتصادی..... 42
- برنامه های ملی اقتصادی:..... 43
  - برنامه ملی ایجاد شغل..... 44
  - برنامه ملی اتکا به خود..... 49
  - برنامه ملی فراهم نمودن منابع تمویل..... 50

مقدمه

در حالیکه به انتقال امنیتی و سیاسی کشور توجه نسبی صورت گرفته، انتقال اقتصادی کمتر مورد توجه مقامات حکومتی و جامعه جهانی بوده است. بیم آن می رود که این نقیصه، تأثیرات ناگواری بالای برنامه های اقتصادی حکومت بعدی افغانستان داشته باشد. معضلات خلای بزرگ پولی، پائین رفتن رشد اقتصادی و ازدیاد بیکاری شاید از پیامد های عمده آن باشد؛ لذا گذار موفقانه از مرحله انتقال اقتصادی یکی از اولویت های تیم "اصلاحات و همگرایی" را تشکیل میدهد.

برای رسیده گی به معضلات فوق و نیازمندی های دیدگاه بزرگ اقتصادی فرا 2014، در این برنامه پس از بررسی و تحلیل اوضاع اقتصادی کشور، مجموعه ای از پالیسی ها در محور های مدیریت اقتصادی، صنعت و تولید، منابع بشری، تجارت و ترانزیت، همگرایی اقتصادی، خدمات، منابع تمویل و سیاست های اقتصادی ارائه می گردد. اضافه بر آن، سه برنامه ملی طراحی گردیده است که رفع معضله بیکاری، ایجاد ذهنیت اتکا به خود و فراهم نمودن منابع تمویل را در محراق کار حکومت "اصلاحات و همگرایی" قرار خواهد داد.

قابل یادآور است، در ارزیابی وضع فعلی و پیشبینی های آینده، تلاش صورت گرفته است تا دقیق ترین آمار و ارقام مورد استفاده قرار گیرد؛ ولی تا جائیکه دیده میشود در بعضی موارد ارقام دقیق و تازه وجود ندارد و به همین دلیل به ارقام دست داشته اکتفا شده است.

توانایی ها و ظرفیت ها

افغانستان دارای توانایی ها و ظرفیت های فراوان است که عمده ترین شانرا ذیلاً میخوانید. قابل یادآوریست که بخشی از ظرفیت ها در مقایسه به سالهای قبل از 2002، توانمندی شمار شده اند، نه بر مبنای استندرد های بین المللی.

1- موقعیت ستراتیژیک:

این ویژه گی، میتواند، کشور را به مرکز تجارتی و چهار راه ترانزیتی و وصلت میان کشور های منطقه، از جمله آسیای جنوبی، آسیای میانه، چین، ایران و کشور های خلیج تبدیل نماید.

2- منابع طبیعی:

- افغانستان از نظر منابع طبیعی و ذخایر مواد معدنی یکی از کشور های غنی به حساب می آید:
  - معادن و منرال هایی نظیر مس، آهن، نکل، طلا، کرومیت، کوبالت، لیتیم، جست و غیره که بر اساس تحقیقات نهاد های جهانی از کیفیت بلند برخوردار استند و به طور تخمینی بین یک الی سه تریلیون دالر ارزش دارند.

هر چند تحقیقات امریکا در مورد ارزش مجموعی این ذخایر حدود یک تریلیون دالر است؛ اما از آنجا که تحقیقات امریکایی ها عمدتاً در مناطق هموار صورت گرفته، نهاد های مسؤول دولت افغانستان به این باور استند که با اضافه معادنی که در مناطق کوهستانی کشور موجود است، ارزش این معادن به 3 تریلیون دالر می رسد.

- معادن مس عینک، حوزه نفتی افغان تاجک به قرارداد سپرده شده اند.
- استخراج نفت از حوزه آمو آغاز شده است.
- 8 چاه گاز در جوزجان، بهره برداری می شود.
- قرار داد چندین معدن دیگر از جمله معدن بزرگ آهن حاجیگک، طلای زرکشان، مس بلخاب و غیره در حال جریان است.
- ذخایر وافر منابع انرژی از جمله گاز، نفت و ذغال سنگ.
- چهار حوزه دریایی که در مجموع ظرفیت تولید 23000 میگاوات برق را دارد. این حوزه ها عبارتند از حوزه دریای آمو، حوزه دریای هلمند، حوزه دریایی غرب (هریرود، فرارود، ادرسکن...) و حوزه کابل/اندس. برعلاوه امکانات بالای تولید برق از انرژی آفتاب و باد نیز وجود دارد.

○ سنگ های قیمتی و نیمه قیمتی که کیفیت جهانی دارند.

3- زراعت:

○ افغانستان اکثر شرایط توسعه زراعت را دارا میباشد: زمین های کافی قابل زرع، آب و ظرفیت انسانی کافی. با این سه اصل، ما نه تنها می توانیم ضرورت داخلی را تامین نماییم؛ بلکه یکی از صادر کننده گان محصولات زراعتی در منطقه باشیم.

○ 44% نیروی کار کشور همین حالا، در زراعت مشغول میباشد.

○ در حال حاضر، تولیدات زراعتی، بخش عمده نیاز مندی های داخلی را تامین می کند و سالانه بیشتر از 300 میلیون دالر از صادرات فرآورده های زراعتی، عاید کشور می شود.

○ تولیدات زراعتی، از جمله غلات، میوه جات، سبزیجات، زعفران و ... فرآورده های حیوانی از جمله گوشت و لبنیات در حال حاضر 35 درصد عاید ناخالص داخلی را تامین می کنند. در حالی که تولید غلات در افغانستان در حدود 90 درصد نیاز مندی های داخلی را کفایت می کند، امکان افزایش این تولیدات، با سرمایه گذاری اندک، به چند برابر هم وجود دارد.

4- منابع بشری

- نزدیک به 65 درصد نفوس 27 میلیونی افغانستان را جوانان زیر 30 سال تشکیل می دهند. به این ترتیب افغان ها یک ملت جوان به شمار می روند، هرچند از لحاظ دانش حرفه بی این 65 درصد، در سطح پایینی قرار دارند.
- تامین امنیت توسط نیرو های نسبتاً آموزش دیده امنیتی و نظامی افغانستان که به 352000 تن می رسند. افزون بر آن پولیس محلی و نیرو های محافظت عامه نیز وجود دارد که در تامین امنیت سهم مهم دارند.
- به تعداد 160000 تن کارمندان دولت، پروسه اصلاحات اداری (رتب و معاشات) را گذرانده اند.
- میزان افراد با سواد در کشور به حدود 30 درصد رسیده است.
- اضافه از 100000 جوان افغانستان در سطح لیسانس، ماستری و دکتورا در داخل و خارج کشور مشغول تحصیلات عالی استند و در سال های گذشته در همین میزان، جوانان عمدتاً از موسسات تحصیلات عالی داخلی و تعدادی هم از موسسات تحصیلات عالی کشور های مختلف، فارغ شده اند.
- بلند رفتن حد اوسط عمر مردان و زنان (49 سال در 2011 به اساس آمار یونیسف) .
- افزایش روند مشارکت زنان در امور خارج از منزل.

5- زیر بنا ها

- ترانسپورت:

- در حال حاضر، طول جاده های اسفالت شده (شاهره هایی که افغانستان را به کشور های همسایه وصل می کند، شاهره های ملی، جاده های ولایتی و روستایی و درون شهری) به حدود 45000 کیلومتر می رسد.
- 90 کیلومتر خط آهن حیرتان - مزار شریف به بهره برداری رسیده و 120 کیلومتر خط آهن خاف- هرات زیر کار است.
- چهار شرکت هواپیمایی داخلی و بیش از ده خط هوایی خارجی، پرواز های منظم داخلی و از افغانستان به بیرون و برعکس آن دارند، که سبب شده است افغانستان از انزوا بیرون آید.
- دسترسی نسبی به انرژی:
  - تولید داخلی انرژی برق در افغانستان 670 میگاوات (به شمول 350 میگاوات دیزلی) است و در کنار آن 530 میگاوات برق تورییدی داریم که نزدیک به دو میلیون نفر از این انرژی استفاده می کنند.
  - 1300 پروژه خرد و بزرگ به شمول سد های کوچک آبی و کانال های آبرسانی ساخته یا بازسازی شده که از شماری از این سد ها، انرژی برق نیز به دست می آید.
  - شبکه انتقال برق شمال شرق که به نام "نپس" مشهور است، تقریباً تکمیل شده است.
- توسعه خوب در تکنالوژی معلوماتی:
  - با حضور 6 شرکت ارائه کننده خدمات تیلیفونی، 44 شرکت ارائه کننده خدمات اینترنتی و 6 شرکت خدمات پستی، حدود 20 میلیون افغان یا 75 درصد نفوس (90% پوشش)، در حال حاضر به خدمات تیلیفونی (موبایل و سیم دار) دسترسی دارند و تعداد کسانی که به اینترنت دسترسی دارند بین یک و نیم تا دو میلیون است.
  - اضافه از 1.6 میلیارد دالر در این سکتور سرمایه گذاری شده و عواید سالانه دولت از این بخش به 200 میلیون دالر می رسد.
- سکتور مالی و پولی:
  - سیستم مالی افغانستان یکی از سیستم های نسبتاً مدرن مالی منطقه میباشد (چهارم در سطح آسیا به اساس مطالعه مؤسسه بین المللی مشارکت بودجه)
  - با گذشت 12 سال هنوز افغانستان در محراق توجه جهان قرار دارد. در کنفرانس توکیو 2012، جامعه جهانی تعهد کرده است که تا پایان سال 2015 سالانه 4 میلیارد دالر برای برنامه های توسعه در اختیار افغانستان قرار دهد و همچنان حفظ حمایت پولی خود را تا پایان 2017 اظهار ادامه دهد. بر علاوه، جامعه جهانی متعهد شده است که در همین مدت، سالانه 3.6 میلیارد دالر به نیرو های نظامی افغانستان کمک می کند.

- خدمات بانکداری، توسعه نسبتاً خوبی کرده و در حال حاضر 17 بانک (3 بانک دولتی، 9 بانک خصوصی و 5 بانک خارجی) مشغول ارائه خدمات بانکی هستند.
- 55 در صد بودجه عادی کشور از منابع داخلی تامین می شود.
- ذخایر ارزی کشور به 7 میلیارد دلار می رسد.

6- صنایع:

- تولیدات قالین، گلیم، پوست، پشم و یک مقدار زیاد از صنایع دستی.
- موجودیت پارک های صنعتی بزرگ در ولایات مختلف و فابریکات تولید نوشابه، ظروف و غیره

7- آزادی بیان و رسانه های آزاد:

- در حالی که آزادی بیان و فعالیت رسانه های آزاد از لحاظ قانونی تضمین شده، در عمل نیز این آزادی ها تا حد زیادی وجود دارد. از این نظر افغانستان نسبت به همه کشورهای همسایه خود وضعیت بهتری دارد.
- بازار رسانه بی در افغانستان شامل 86 شبکه تلویزیون، 172 رادیو، 12 آژانس خبری و بیش از 2500 رسانه چاپی می شود.

8- رشد اقتصادی:

تولید ناخالص داخلی به طور اوسط 9% رشد داشته است و شاخص های توسعه بشری از 0.236 در سال 2000 به 0.347 در 2012 ارتقا یافته است. در این زمینه، ارائه خدمات صحی و آموزشی و همچنان عواید مردم بهتر شده است. با وجود این، از نظر شاخص های توسعه بشری، افغانستان هنوز در میان 187 کشور در رده 175 قرار دارد.

9- رشد سکتور خصوصی:

در طول دوازده سال گذشته سکتور خصوصی کشور علیرغم موجودیت برخی از مشکلات در این سکتور، رشد چشمگیری داشته و نقش محوری را در توسعه و رشد بخش های مهم اقتصادی همچون بانک داری، ترانسپورت زمینی و هوایی، مخابرات، رسانه ها، ساختمان، معارف و تحصیلات عالی، شفاخانه ها، صنایع تولیدی، صنعت چاپ، پیشه وری، تجارت و غیره داشته است.

تشبثات سکتور خصوصی که در ادارات دولتی ثبت میباشند تعداد شان به بیشتر از شش صد هزار واحد میرسد و این درحالیست که صدها هزار واحد تشبثاتی همچون دهاقین، باغداران، دکانداران پرچون فروش و اهل کسبه و پیشه های آزاد به صورت غیررسمی در کشور فعالیت دارند.

10- توسعه چارچوب حقوقی

در طول ۱۲ سال گذشته ده ها قانون (بشمول قانون اساسی)، مقرر و اسناد تقنینی تدوین ، تصویب و نافذ شده است .

نقاط ضعف/چالش ها

1- مشکلات امنیتی و سیاسی:

ضعف های امنیتی و صحنه سیاسی تنش آلود و دور از معیار ها، وضعیت عمومی را شکننده و متزلزل نگهداشته و در پهلوی آن مشکلات جغرافیایی که راه های اتصالی کشور را صعب العبور ساخته، تامین امنیت را با مشکل مواجه کرده است.

2- ضعف حاکمیت قانون:

کم‌رنگی حاکمیت قانون، حکومتداری ضعیف و پیچیده گی در سیستم اداری به ویژه قرار داد ها، مانع بزرگ در برابر توسعه کشور است. به طور مثال پروژه مس عینک به مشکلات امنیتی (حملات راکت)، نادیده گرفتن موجودیت آثار تاریخی در قرارداد، مشروط بودن قطار آهن و امکانپذیری اقتصادی و استخراج مس به موجودیت فاسفیت و مشکلات حقوقی در آب های مشترک روبرو شده است.

3- اقتصاد مصرفی و کسر بلند در بیابان تجارت:

عدم تعادل بزرگ در حجم صادرات و واردات (8 الی 10 میلیارد دالر واردات در برابر حدود 0.5 میلیارد صادرات) هشدار بسیار جدی به اقتصاد کشور است که روز به روز مصرفی تر میشود.

4- اقتصاد کاذب، پنهان و حبایی:

با وجود این که بر اساس آمار بانک جهانی، رشد اقتصادی همچنان ادامه خواهد یافت؛ ولی این رشد از 9% به 4 تا 5% پائین خواهد آمد. این حالت بر عواید سرانه که از 90 دالر در 2000 به 715 دالر در 2012 رسیده، تاثیر منفی خواهد داشت و امکان افزایش انفلاسیون که حالا نزدیک به 7% است، نیز وجود دارد.

• اجزای اقتصاد کاذب:

○ در سال های گذشته 96 میلیارد دالر به عنوان کمک به افغانستان وعده شده و از این میان 57 میلیارد دالر آن به مصرف رسیده است. این پول ها بخش عمده ای از اقتصاد کاذب افغانستان بوده است.

- 45% بودجه عادی افغانستان از درک همین کمک های خارجی تامین می شود.
- 78% بودجه انکشافی افغانستان را نیز کمک های خارجی تشکیل میدهد.
- بخشی از مصارف جنگ که از 2001 الی 2013 بیش از 640 میلیارد دالر بوده است، به نحوی (از طریق قرارداد های لوژستیک، یا ترانسپورتی، یا استخدام افراد و...) وارد اقتصاد افغانستان شده و در رشد عواید ناخالص داخلی سهم داشته است.
- عواید مواد مخدر که سالانه بین 2 تا 3.9 میلیارد دالر تخمین می شود نیز به نحوی شامل اقتصاد ما شده است.
- م عواید ملی خیلی محدود باقی مانده است. در حال حاضر از تخمیناً 12 میلیارد دالر مورد ضرورت افغانستان تنها 2.3 میلیارد دالر از مدرک عواید ملی تامین میشود.

5- بی اعتمادی بین افغانستان و جامعه جهانی:

دیپلماسی ضعیف حکومت باعث شده است تا بی اعتمادی متقابل میان حکومت افغانستان و جامعه جهانی افزایش بیابد. به گونه مثال در سال های 2010-2011 تنها 12% کمک های خارجی از طریق بودجه دولت افغانستان به مصرف رسیده- آهم بیشتر در بودجه عادی- و باقی 88% این کمک ها از سوی کشور ها و نهاد های کمک کننده مصرف شده است.

از مجموع مبالغی که برای افغانستان اختصاص داده شده و از سوی خود کمک کننده گان به مصرف رسیده، بخش کمی از آن در افغانستان مصرف شده است. عمدتاً این پول ها از طریق استخدام پرمصرف متخصصین خارجی و انتقال معاشات شان به بیرون، سپردن قرار داد های دست اول به شرکت های خارجی و خرید مواد خامی که می توانسته از افغانستان تهیه شود؛ ولی از خارج وارد شده، به مصرف رسیده است.

6- توسعه نا متعادل و محدودیت زیرساختار ها:

- توجه زیادتیر به شهر ها و توجه کمتر به روستا ها، سبب عدم تعادل در توسعه شهری و روستایی شده و به همین دلیل با افزایش روی آوردن نفوس روستایی به سوی شهر ها مواجه هستیم.
- زیرساخت های کشور برای فعالیت های اقتصادی محدود باقی مانده و در حفظ و مراقبت شان توجه لازم صورت نگرفته است.

7- اقتصاد یا داد و ستد بسیار بزرگ غیر رسمی:

بسیاری از معاملات پولی، تقریباً در همه سکتور ها، به طور غیر رسمی صورت می گیرد و درج دفاتر رسمی نمی گردند. مطابق اظهارات بانک مرکزی کشور تنها ۴ درصد مردم کشور از سیستم بانکی استفاده میکنند که یک رقم فوق العاده ناچیز است. دولت در بسیاری از این موارد، هیچ عایدی از این مبادلات به دست نمی آورد.

8- فقر شدید و گسترده:

36.5% (NRVA 2012) مردم هنوز زیر خط فقر قرار دارند. افغانستان با وجود میلیارد ها دالر کمک های خارجی در 12 سال گذشته هنوز هم در جمع کشورهای کمترین توسعه یافته قرار دارد. با آنکه در این مدت بالاتر از 7 میلیارد دالر امریکایی در سکتور انکشاف روستا ها و زراعت به مصرف رسیده است میزان فقر به تناسب چهار سال گذشته نه تنها که کم نشده بلکه نیم فیصد (بخصوص در مناطق روستایی) افزایش یافته است که نشان دهنده پلان گزاری غیردقیق و برنامه های کمتر مؤثر حکومت میباشد.

- شاخص عدم مصونیت غذایی نیز نسبت به چهار سال گذشته از 28% به 30% بلند رفته است. این شاخص نشان میدهد که 7.6 میلیون هموطن ما مصونیت غذایی لازم نداشته و از کالوری لازم روزانه برخوردار نیستند.
- به اساس برنامه های موجوده دولت، افغانستان شاید الی 2025 و 2030 هم نتواند از جمع کشورهای کمترین انکشاف یافته بیرون آید.
- آخرین سروی آسیب پذیری خطرات نشاندهنده آنست که در چهار سال گذشته 20% غنی ترین نفوس سه چند در مصارف شان افزایش داده اند. این بدین معنی است که در مقایسه با سال 2008، شگاف میان طبقه غنی و غریب به سرعت در حال بزرگ شدن است.
- کمبود ذخایر استریتیک (مواد غذایی، سوخت و ...) در پاسخ به حالات اضطراری.

9- بیکاری:

- در مورد فیصدی بیکاری در افغانستان ارقام مختلف وجود دارد:
  - مطابق به ارقام اخیر اداره احصائیه مرکزی و وزارت کار و امور اجتماعی کشور از جمله 10 میلیون نفوس مستعد به کار (بین سن 14 تا 65 سال) 25 درصد آن بیکار هستند.
  - آمار بانک جهانی در 2013 نشاندهنده 8% بیکاری مطلق و 48% نیروی کار با مشاغل سطح پایین یا نیم وقت و کوتاه مدت (گاهگاه) است.
  - این در حالیکه سروی NRVA 2011-2012 نیروی کار با "درآمد ناکافی" را 25 درصد نشان می دهد که از آنجمله 17 فیصد را با مشاغل سطح پایین (گاهگاهی) و 8 فیصد را بیکار حساب میکنند.

احتمال می رود که آمار حقیقی بیکاران یا کسانی که مشاغل کم در آمد بویژه در روستا ها دارند، بیشتر از ارقام فوق باشد.

- مجموع عمومی نفوس شاغل در اقتصاد رسمی 6.7 میلیون (5.5 مردان و 1.2 زنان) تخمین زده می شود.
- دولت افغانستان نزدیک به یک میلیون نفر را استخدام نموده است که از آنجمله 835000 آن داخل تشکیل و در حدود 150000 آن کارمند قراردادی به شمول پروژه ها می باشد. در این میان یک سیستم تقاعدی مناسب وجود ندارد.
- بر اساس آمار بانک جهانی، هر 500 میلیون دالر مساعدت بین المللی که خارج از بودجه افغانستان کم می شود، باعث از دست رفتن 11 تا 18 هزار فرصت شغلی برای یک دوره شش ماهه می گردد.
- نبود یا کمبود کارگر ماهر و نیمه ماهر (نجار، نلدوان، برقی، کارمندان مطابع و ...) سبب شده است که این خلا از سوی شهروندان ماهر کشور های همسایه و منطقه پر شود. براساس آمار دولتی، بیش از 100000 شهروند خارجی به عنوان کارگران ماهر و نیمه ماهر در افغانستان به طور قانونی و یا غیر قانونی فعالیت دارند. به اضافه آنکه شهروندان خارجی که در مراکز نظامی و ملکی نیرو های بین المللی در افغانستان حضور و فعالیت دارند که این رقم را به چند برابر می رساند. این موضوع تولیدات داخلی را گرانتر ساخته و در نتیجه سرمایه گذاری در افغانستان را غیر قابل رقابت با سایر کشور ها میسازد.
- زنان کشور به جز در مناطق روستایی که قسماً در بخش های صنایع دستی و زراعت و مالداری به عنوان نیروی مولد در کنار مردان فعال هستند، اکثراً در صحنه اقتصادی نیروی غیر مولد باقی مانده اند. این در حالیست که امروزه حضور زنان در عرصه های تجارت، خدمات و تولید یکی از شاخصه های مهم توسعه شناخته می شود.

10- رشد جمعیت:

در حال حاضر رشد جمعیت در افغانستان در حدود 2.8% (بانک جهانی) می باشد. این رشد جمعیت سبب شده است تا با وجود برنامه های متعدد توسعه ای اکثر شاخص های حیاتی به طور قابل ملاحظه بهبود نیابند.

11- بیسوادی:

اضافه از 70% نفوس کشور هنوز بیسواد است. طبق آمار وزارت معارف در حدود 9 میلیون نفر (افراد بالغ) هنوز هم بیسواد هستند که افغانستان را در قسطار بیسوادترین کشور های دنیا قرار میدهد.

12- صنایع داخلی:

صنایع تولیدی توسعه نیافته و نبود تسهیلات (کمبود انرژی، راه های مواصلاتی از جمله خط آهن، کمبود گارگر ماهر و نیمه ماهر، کریدت های بانکی و...) برای رشد این صنایع، سبب تضعیف صنایع داخلی در رقابت با واردات خارجی شده است. طبق معلومات اتاق تجارت و صنایع افغانستان، طی سالیان اخیر، از جمله 1280 فابریکات خورد و بزرگ، 380 آن غیر فعال بوده است.

13- تفاوت در آمار و ارقام:

آمار و ارقامی که در مورد اقتصاد ارائه می شود (چه از سوی احصائیه مرکزی و یا منابع خارجی) به شدت متفاوت و اکثراً غیر قابل اطمینان استند. نمونه بارز آن در مورد فیصدی بیکاری است.

14- مشکلات ترانسپورتنی:

محاط به خشکه بودن و مشکلات تجارت و ترانزیت با همه کشور های همسایه به خصوص پاکستان-تطبیق موافقتنامه تجارتنی و ترانزیتی با پاکستان (اِپتا) به مشکلات مختلف روبرو بوده- یک مشکل بسیار بزرگ است.

15- زراعت توسعه نیافته:

مشکلات سی سال اخیر ناشی از جنگ و نا امنی، خشکسالی های دوامدار، تغییرات اقلیمی و حکومت های ضعیف سبب گردیده تا سکتور زراعتی ما دچار آسیب های جدی گردد؛ زمین های قابل کشت به صورت چشمگیری کاهش یابد، سیستم های آبیاری و محیط زیست شدیداً صدمه ببیند و موجب نا امیدي برای زراعت و زیرساخت های زراعتی شود. هم اکنون در افغانستان کشوری که حدود 80 فیصد نفوس آن - به طور مستقیم و یا غیرمستقیم - به زراعت اشتغال داشته و از این طریق تامین معیشت مینمایند؛ تعداد زیادی از خانواده ها - حتی دهاقین - از نظر غذایی در مصونیت قرار ندارند. در نتیجه، آسیب پذیری کشور نسبت به مصایب طبیعی و بحران کمبود غذا، روز به روز افزایش می یابد.

با وجود تولیدات نسبتاً خوب زراعتی و مالداري، در واقع در این سکتور، سرمایه گذاری اندک صورت گرفته است. زراعت و تولید زراعتی هنوز سنتی است. میکانیزه شدن زراعت یک رویای دور به نظر می رسد، امراض زراعتی و نبود سیستم های وقایه و تداوی این امراض، تولیدات زراعتی را صدمه می زند. نبود و یا کیفیت پایین پروسس و ارزش افزایی به محصولات خام زراعتی در کنار نبود سیستم نگهداری و بسته بندی مجهز تولیدات زراعتی که می تواند بازار جهانی داشته باشد، از عوامل عمده ناکامی در بازار یابی گسترده این تولیدات است.

16- معضلات مربوط به زمین:

مشکلات بزرگ در عرصه های مالکیت، استفاده، استملاک و انتقال ملکیت زمین و جایداد ها مخصوصاً غضب گسترده زمین های دولتی وجود دارد. سیستم عدلی و قضایی در این قضایا کاملاً ناتوان باقی مانده است.

17- ضعف ذهنیت حفظ و مراقبت:

نبود سیستم و حتی فرهنگ حفظ و مراقبت در سکتور عامه و خصوصی برای کشور خیلی گران تمام شده است. واضح ترین مثال این مشکل را در سرک و شاهراه های کشور می توان دید که سرک ها و شاهراه ها اکثراً بعد از ساخته شدن، حفظ و مراقبت نمی شوند و به همین دلیل زود تخریب می شوند و مجبوراً آنها دوباره از نو باید ساخت.

18- فساد مالی و اداری گسترده

کشور با فساد مالی و اداری خیلی گسترده و روز افزون، مخصوصاً در سکتور دولتی که در آن کمک های خارجی و مواد مخدر توأم با سیستم عدلی و قضایی آلوده به فساد، نقش اساسی داشته، رو به رو است. اکثراً پول رشوت، اخاذی ها در مسیر راه ها و مصارف گزاف در تامین امنیت کسب و کار شرکت ها، عامل عمده بازدارنده رشد اقتصادی بوده و روند سرمایه گذاری ها و کاروبار سکتور خصوصی داخلی و خارجی را شدیداً صدمه زده و قیمت کالا ها و خدمات را برای مردم ما که اکثراً با فقر و بیکاری دست و پنجه نرم میکنند، بالا برده است.

19- موجودیت تبعیض در عرضه خدمات

دامن زدن به تنش های قومی و لسانی و سمتی از طرف حلقهات خاص در دولت و سهمیه بندی قومی نهاد های حکومتی باعث شده است تا در دسترسی مساوی شهروندان به امکانات و خدمات عامه و تشبثات خصوصی در سطوح مختلف، تبعیض به وجود آید.

20- مواد مخدر:

افغانستان هنوز هم بزرگترین تولید کننده تریاک در جهان است. این پدیدهء شوم انباشت سرمایه و تجارت مشروع را صدمه زده ، برای جنگ و خشونت سرمایه بار می آورد و اراضی زراعتی کشور را از کشت مشروع و سودمند دور نگه داشته و بالاخره وجهه افغانستان را در انظار مردم و دولت های دنیا بخصوص سرمایه گذاران خارجی شدیداً منفی و بی ثبات ساخته است.

21- ضعف حکومتمداری اقتصادی:

- بی ثباتی سیاسی و اجتماعی و ضعف رهبری و زعامت ملی.
- فساد اداری؛ انحصار قرار داد های بزرگ توسط بعضی حلقهات مافیایی شامل در قدرت، حضور گسترده مافیای اقتصادی و مواد مخدر؛ غضب زمین.

- نبود سیستم عدلی و قضایی مستقل و کمبود قوانین مورد نیاز، منجمله قانون حمایت از مستهلکین، قانون جرائم اقتصادی، قانون تجارت الکترونیک، قانون مبارزه با پول شویی، قانون بازار سهام، قانون مشارکت عامه و خصوصی و غیره
- تضاد میان سیستم اقتصادی کهنه و اقتصاد بازار که یک پدیده مدرن است.
- دولت مرکزی در ارائه خدمات با کیفیت و طرح و اجرای پروژه های به موقع، بویژه در مناطق دور افتاده، اکثراً ناکام مانده است.
- سکتور خصوصی نو پا و با امکانات ضعیف و ناکافی مالی، مسلکی و سرمایه گذاری، بخصوص در موجودیت اقتصاد غیر رسمی، یکی از چالش های مهم رشد اقتصادی محسوب میشود.
- ابهامات و ضعف اراده سیاسی در تطبیق سیستم اقتصادی به اساس قانون اساسی (در تطبیق هفده ماده قانون اساسی در مورد اقتصاد کشور کوتاهی صورت گرفته است).
- ضعف و اکثر اوقات عدم هماهنگی لازم بین ادارات دولتی در برنامه های اقتصادی.
- ضعف ساختار حکومتداری اقتصادی به شمول کمیته اقتصادی شورای وزیران و قوت گرفتن اقتصاد مافیایی.
- کار های تکراری و تداخل کاری بین ادارات مختلف دولتی.
- سرحدات طولیل و باز با کنترل خیلی ضعیف که شرایط را برای قاچاق مساعد ساخته است.

فرصت های عمده

1- مدیریت موفقانهء پروسهء انتقال (امنیتی، اقتصادی و سیاسی) می تواند فرصت های بزرگی را برای افغانستان به وجود بیاورد:

- تجربهء استقلال کامل، حاکمیت ملی و خود ارادیت پس از 2014، برای افغان ها این فرصت را می دهد تا خود مدیریت کشور شان را به دست بگیرند و توانمندی های شانرا در این راستا تثبیت نمایند.
- امکان تبدیل کردن انتخابات ریاست جمهوری 2014 و انتخابات پارلمانی 2015 به یک نقطه عطف، برای ایجاد تغییرات مثبت:
- بیرون کردن عناصر فاسد و بی کفایت از ادارهء کشور و به کار گماری عناصر صادق، متخصص و متعهد به عنوان یک بدیل خوب و ایجاد اعتماد به نفس و اطمینان دوباره در میان مردم از این طریق.
- در پیش گرفتن پالیسی تحمل صفر در برابر فساد و واسطه و خویش خوری و....
- اصلاح و تقویه پالیسی های درست مالی و پولی.

- زمینه سازی برگشت مغز ها و سرمایه های فرار کرده.
- در اموری که به تخصص بالا نیاز است، استخدام بیشتر متخصصین افغانی با حقوق نسبتاً خوب و در نتیجه جلوگیری از فرار مغز ها.
- زمینه سازی حفظ و جذب کمک های بیشتر خارجی با تامین حکومتداری خوب (یکی از تاکید های عمده کنفرانس توکیو هم بر همین نکته است)؛ هر چند واضحاً کمک های جهانی، در سال های آینده به میزانی که حالا فرا دارد یا بیشتر از این بوده، نخواهد بود.
- پیشرفت در زمینه تامین دموکراسی و حقوق مدنی و سیاسی مردم.

2- تضمین های امنیتی:

عقد احتمالی موافقتنامه امنیتی دو جانبه با ایالات متحده امریکا و موافقتنامه در مورد وضعیت نیروی های امنیتی با ناتو، در کنار موافقتنامه های مشارکت استراتژیک که قبلاً با کشور های منطقه و جهان عقد شده، زمینه های بهتری را مساعد می سازد تا تضمینی در مورد امنیت افغانستان وجود داشته و فرصت توجه بیشتری در جهت توسعه و پیشرفت، معطوف گردد.

3- فرصت ها در منطقه:

- انتخابات سال گذشته میلادی در پاکستان و ایران و روی کار آمدن حکومت های جدید، فرصت هایی را به وجود آورده که می تواند، در صورت طرح و اجرای یک دیپلوماسی موثر و فعال از سوی افغانستان، تاثیرات مثبت در زمینه رفع مشکلات امنیتی، تجارت و ترانزیت افغانستان با این دو کشور، داشته باشد.
- تامین نقش فعالتر افغانستان در سازمانهای همکاری های منطقه بی برای ایجاد پروژه های بزرگ چند کشوری و همکاری های از نوع همگرایی اقتصادی در منطقه، باز هم می تواند زمینه های بهتر تامین امنیت و رشد اقتصادی را برای افغانستان به ارمغان بیاورد.
- سه دهلیز تجارت و ترانزیت شمال-جنوب از مجموع شش دهلیز که در چهارچوب "کریک" یا سازمان همکاری های اقتصادی حوزه آسیای مرکزی در نظر گرفته شده، از شاهراه های موجود افغانستان می گذرد. با این حال امکان بسیار زیاد وجود دارد تا شاهراه حلقوی افغانستان به یک چهارراهی ترانزیتی به مناطق آسیای مرکزی، جنوب آسیا، غرب آسیا و چین مبدل گردد.
- کمبود شدید انرژی و ضرورت به موادخام در آسیای جنوبی و فراوانی آن در آسیای مرکزی، یک زمینه بی سابقه انتقال انرژی از طریق افغانستان را فراهم آورده است. برنامه های بزرگ "راه ابریشم" و پروژه های نظیر پایپ لاین گار ترکمنستان، افغانستان، پاکستان و هند (TAPI)، انتقال 1300 میگاوات برق آسیای مرکزی به آسیای جنوبی (

CASA1000) و اتصال شبکه های برق ترکمنستان، ازبکستان، تاجیکستان، افغانستان و پاکستان (TUTAP)

نمونه هایی از چنین زمینه هاست.

- در همسایه‌دگی افغانستان، چین و هند به عنوان اقتصاد های شگوفان که یک سوم مصرف کننده گان جهان را در خود جای داده اند، برای شگوفایی صنایع شان به مواد خام قابل دسترس نیاز دارند. این فرصت، می تواند باعث رشد سریع و گسترده اقتصادی افغانستان به خصوص در عرصه صنایع استخراجی می شود.

4- سایر فرصت ها:

- امکانات جلب سرمایه گذاری های خارجی در سکتور های عمده رشد اقتصادی از قبیل معادن، زراعت، صنایع و خدمات وجود دارد، مخصوصاً در مواردی که مواد خام در افغانستان آماده است.
- در صورت بهبود وضع امنیتی و ثبات سیاسی، فرصت بزرگ جلب توجه جهانگردان می تواند از یک سو بسیار اشتغال زا باشد و از سوی عواید فراوانی را به اقتصاد افغانستان بیافزاید.
- موفقیت افغانستان به عنوان موفقیت مشترک افغانستان و جامعه جهانی تلقی می شود و این مساله می تواند خود به عامل تشویق کننده افکار عمومی کشور های کمک کننده، برای دوام این رابطه مبدل شود.

تهدیدات

1- در عرصه امنیت و سیاست:

- امروزه خطر تروریسم و افراط گرایی به صورت جدی افغانستان و پاکستان را تهدید میکند. بیم آن می رود که حتی تغییر پالیسی نظامیان پاکستان در قبال امنیت افغانستان، در کوتاه مدت نتایج ملموسی با خود نداشته باشد.
- احتمال خروج کامل سربازان خارجی (گزینه صفر) و تاثیرات ناگوار آن بالای وضعیت امنیتی و اقتصادی.
- بی اعتمادی و شکاف عمیق میان مردم و دولت؛ ساختار های نظام در افغانستان به جای این که نهادینه باشند، بیشتر در محور سلیقه های افراد می چرخند یا شکل شخصی را دارند.

2- تهدیدات در عرصه اقتصاد:

- خلای مالی بزرگ که بر اثر کاهش مصارف جنگ و کمک های توسعه جهانی، فرار سرمایه و کمبود علاقه به سرمایه گذاری های جدید به وجود می آید.
- در سال های گذشته پول های فراوانی در مناطق شهری و بخش های نا امن کشور به مصرف رسیده و مردم این مناطق عادت به وجود چنین سرمایه ها کرده اند؛ در صورت کاهش کمک های جهانی، انتظار مردم این

مناطق همچنان بالا خواهد ماند و در حالی که دولت نخواهد توانست به این انتظارات پاسخ مناسب بدهد، مشروعیت دولت نزد مردم این ساحات، زیر سوال خواهد رفت.

- انگیزه ضعیف برای روی پا ایستادن و اعتماد به نفس در میان افراد جامعه، به حدی که وابسته گی شدید به کمک های خارجی به یک فرهنگ عام مبدل شده است.
- توقف فعالیت کارخانه های صنعتی و سنتی (دستگاه های تولیدی، تولیدات قالین، گلیم، ابریشم، پوست قره قل، چرم، پوستین، مسگری، خردی، صنایع چوب و غیره).
- تبدیل شدن زمین های زراعتی مثمر و فعال به مناطق مسکونی و از بین رفتن جنگلات. (گرچه صنعتی شدن این زمین ها، قابل تامل است).
- امکان قبضه اقتصاد به وسیله اقتصاد مواد مخدر در صورت کاهش کمک های جهانی و ناکامی در طرح و اجرای برنامه های اقتصادی موثر و پایدار.
- با بیشتر شدن نگرانی ها و ابهامات در مورد آینده، فرار سرمایه ها و مغزهایی که در طول یک دهه گذشته دوباره به وطن بازگشته بودند و یا هم در داخل ایجاد شده بودند، افزایش شدیدی، یافته است.

3- تهدیدات در عرصه اجتماعی و محیط زیست:

- رشد سریع نفوس و ضعف برنامه های تنظیم خانواده (تقریباً مساوی به هیچ).
- 48 فیصد (23 فیصد دختران و 25 فیصد پسران) نفوس پائین تر از 15 سال دارند.
- بیکاری یک تهدید بزرگ:
  - افزایش بیکاری به دلیل خروج سربازان خارجی، فرار سرمایه ها و ضعف اقتصاد.
  - ازدیاد روزافزون فارغان لیسه ها، با چانس محدود شمولیت در پوهنتون ها، موسسات عالی و تخنیک، که منتج به ازدیاد جوانان بدون مهارت، بیکاری بیشتر و مشکلات بزرگ اجتماعی خواهد شد.
  - ازدیاد روزافزون فارغان پوهنتون ها و موسسات عالی و موجودیت تعداد کم فرصت های شغلی
- احتمال برگشت کتله وی و برنامه ریزی ناشده پناهنده گان افغان از کشور های همسایه.
- آلوده گی محیط زیست از هر نوع آن (آلوده گی هوا، آلوده گی صوتی، انبار شدن کثافات و...).

4- تهدید های دیگر:

- موجودیت ماین ها و مواد انفجاری منفلق ناشده.
- افزایش اعتیاد به مواد مخدر.
- حوادث طبیعی از قبیل سیل ها، زلزله ها، برفکوج ها، خشک سالی و غیره.

تحلیلی از انتقال اقتصادی و فراتر از آن

رشد عاید ناخالص داخلی به طور اوسط به 9٪، پائین باقی ماندن نرخ انفلاسیون، بهبود شاخصه های توسعه بشری و نوعی تعادل در پالیسی های مالی و نرخ تبادل پول افغانی در 12 سال گذشته، عمدتاً نتیجه اقتصاد جنگ، کمک های خارجی و اقتصاد مواد مخدر بوده است.

هرچند از این اقتصاد قسماً کاذب، در یک میزان خیلی کم در جهت افزایش تولیدات داخلی، شغل زایی و کسب عواید ملی سود برده شده؛ با این حال، اکثر پالیسی های دولتی قربانی ضعف حاکمیت قانون و فساد اداری گردیده است. به این ترتیب، افغانستان مبدل به یک کشور شدیداً مصرفی و متکی به کمک های خارجی شده است که دست آورد هایش متزلزل (متکی به مولفه های غیرثابت) و منابعش با وجود فرصت های بیشمار، استفاده نشده باقی مانده است.

با تکمیل شدن پروسه خروج سربازان خارجی از افغانستان، اقتصاد جنگ محدود شده و کمک های خارجی نیز کاهش خواهد یافت. این معضل در کنار فرار سرمایه ها و مغزها و افزایش بیکاری، یک خلای قابل ملاحظه مالی را به وجود خواهد آورد. بر اساس آمار بانک جهانی این خلای در سال های 2015 تا 2021 به طور سالانه حدود 7.8 میلیارد دلار خواهد بود که تاثیر منفی را بر رشد اقتصادی افغانستان خواهد گذاشت.

یک سناریوی بسیار خوشبینانه پیشبینی میکند که در یک تجسم منطقی با قاعده مطلوب، رشد عواید ناخالص ملی به 5 تا 6٪ تا سال 2018 کاهش خواهد یافت. سناریو های دیگر تصویر بدتر ارائه می کنند (3 تا 4٪) رشد یا حتی رشد منفی در صورتی که وضعیت امنیتی و حکومتداری بدتر شود. در این صورت احتمال آن وجود دارد که خلای اقتصادی به وسیله اقتصاد مواد مخدر یا انواع دیگر قاچاق پر گردد.

در حال حاضر تخمین می شود که افغانستان سالانه در حدود 12 میلیارد دلار نیاز خواهد داشت تا به گونه ابتدایی یک دولت موثر باقی بماند.

بودجه دولتی برای سال 1393 در حدود 7.6 میلیارد دلار است، از جمله 5 میلیارد بودجه عادی و 2.6 میلیارد بودجه انکشافی و این درحالیست که این بودجه حدود 420 میلیون دلار کسر تمویل دارد. از این میان 64٪ بودجه عادی به امنیت اختصاص یافته است؛ اما این بودجه نصف ضروریات توسعه امنیتی را که شامل قوای هوایی نیز میگردد با خود ندارد که در حدود 3 میلیارد اضافی تخمین زده میشود.

با وجود افزایش در آمد های دولتی در سال های اخیر (20٪ سالانه) پیش بینی بسیار خوشبینانه برای افزایش این در آمد ها در 2015 حدود 2.5 میلیارد دلار است (در حال حاضر وزارت مالیه عواید ملی را 2.37 میلیارد دلار گزارش میدهد؛ ولی گفته

میشود که با در نظر گرفتن تسعیر به نرخ روز، شاید این عواید در حدود دو میلیارد دلار باشد) از طرفی، فراموش نباید کرد که اقتصاد جنگ و کمک های بین المللی در بالا رفتن عواید ملی تا اکنون نقش اساسی داشته که با تقلیل شان، عواید ملی نیز به مشکل روبرو خواهد شد.

در نشست سران ناتو در 2012 در شیکاگو 4.1 میلیارد دلار کمک سالانه برای توسعه نیروهای امنیتی برای مدت نامعین تعهد شد. البته این رقم برای نیروهای امنیتی به بزرگی 228500 تخمین زده شده بود. در نشست جهانی توکیو در 2012 تعهد شد تا سالانه 4 میلیارد دلار برای برنامه های توسعه افغانستان اختصاص داده شود. این تعهد تا پایان 2015 را در بر می گیرد و امکان دوام آن تا 2017 نیز وجود دارد.

با این حال، حساب کردن روی کمک های خارجی، خطرهای خاص خود را هم دارد:

1- با خروج سربازان خارجی از افغانستان، منافع و علاقمندی کشورهای خارجی در افغانستان کاهش خواهد یافت که می تواند مستقیماً متناسب باشد با کاهش کمک های جهانی.

2- با توجه به مشکلاتی که در کشورهای دیگر به وجود می آید و این کشورها نیاز به کمک و حمایت جامعه جهانی خواهند داشت، احتمال این که کشورهای کمک کننده به تعهدات شان در قابل افغانستان مقید باقی نمانند، نیز وجود دارد.

3- بخش عمده کمک ها از سوی ایالات متحده تمویل می شود. کمک های امریکا هر سال نیاز به تصویب کنگرس این کشور دارد و هیچ تضمینی وجود ندارد که افغانستان همچنان بعد از 2014 در کنگرس امریکا محبوب باقی بماند، مخصوصاً اگر مقامات افغانی به ادامه سیاست های فعلی شان ادامه دهند. به تازه گی، کانگرس تصمیم گرفته است تا در کمک ها به افغانستان 58 فیصد کاهش بیاورد. این تصمیم تأثیرات ناگواری بالای بازار داخل کشور و تصامیم متحدین امریکا در قابل افغانستان خواهد داشت.

4- کمک های خارجی مشروط به حکومتمداری بهتر است.

رشد اقتصادی آینده وابسته به اوضاع امنیتی، ثبات سیاسی، رشد منابع اقتصادی، میزان کمک ها و ایجاد فضای بهتر برای سرمایه گذاری ها خواهد بود.

منابع رشد پیچیده گی خود را دارد. اقتصاد محلی و سنتی مبتنی بر تولیدات زراعتی که در گذشته ها نیازمندی های داخلی را تا حد زیادی رفع میکرد، به حدی احیا نگردیده است که بتواند در راستای پرکردن شکاف اقتصادی احتمالی سهم ارزنده بگیرد. به صنعت استخراج معادن خیلی ناوقت توجه صورت گرفته است. با توجه به اشکالات مختلف در قوانین و مقررات مربوط به قرار داد

ها، انتظار می رود که عواید ملی از این سکتور، در آینده های دور به دست آید. در سال 2013 عواید سکتور معادن 40% تقلیل داشت.

سوالات اساسی:

با در نظر داشت نقاط قوت، ضعف، فرصت ها و تهدیدات در عرصه اقتصادی و یک تحلیل جامع از انتقال اقتصادی، اولویت های برنامه ما را سوالات ذیل تشکیل میدهد:

1. در کوتاه مدت:

الف. چگونه خلای مالی فرا 2014 را کوچک ساخته و رشد اقتصادی را در بالاترین سطح ممکن حفظ نماییم؟

ب. چی چیزهایی می توانند بدیل های خوب و آماده ای باشند در برابر کوچک شدن آنی اقتصاد جنگ و کاهش احتمالی سریع کمک های خارجی که نقش عمده در اقتصاد افغانستان دارند؟

ج. به وضعیت وخیم و روزافزون بیکاری به خصوص در طبقه جوان و تحصیلکرده و بالا بردن قدرت خرید چگونه باید پرداخت؟

د. تاثیرات تحولات امنیتی و سیاسی بالای اقتصاد کشور چه خواهد بود و چطور میتوان تعارفات و تعاملات مثبت بین این سه عرصه ایجاد کرد که بتوانند همدیگر را کمک نمایند؟

2. در میان مدت و درازمدت:

الف. برای رسیدن به توسعه اقتصادی پایدار، متوازن، مشارکتی و جوابگو به نیاز های ملی، مخصوصاً کاهش فقر، چه چیزهایی می توانند نیرو های اصلی محرک رشد اقتصادی باشند؟

ب. ساختار بزرگ اقتصادی کشور و راهبرد همگرایی های اقتصادی منطقه بی و جهانی ما چگونه باشد؟

معمولاً در کشور هایی که انتقال از بحران به سوی ثبات و توسعه را موفقانه از سرگذشتانده اند، احزاب و جریانات سیاسی بزرگ، با پالیسی های فراگیر و انعطاف پذیری لازم، از طریق دموکراتیک، کنترل امور را به دست گرفته اند و تحت یک چتر فراخ، دولتداری سالم را ایجاد نموده اند. به همین خاطر است که در این مقطع فوق العاده حساس و مهم تاریخی کشور ما، تیم انتخاباتی "اصلاحات و همگرایی" متشکل از احزاب سیاسی بزرگ و مردمی افغانستان، جامعه مدنی، سکتور خصوصی و شخصیت های سرشناس ملی و متخصص، شامل کارزار انتخاباتی 2014 گردیده و در پهلوی برنامه های دیگر، استراتژی عبور از مرحله انتقال

دیدگاه بزرگ اقتصادی تیم "اصلاحات و همگرایی"

افغانستان باید از کشوری محاط به خشک‌سایب پذیر، مصرفی، فقیر و با اقتصاد بی پایه، به مرکز کسب و کار و پل ارتباطی مطمئن منطقه تبدیل گردیده، متکی به خود شود و با شاخصه های معین انکشاف بشری و رشد اقتصادی واقعی و با عبور از اقتصاد جنگ، مواد مخدر، فساد اداری و واردات کالا های بی کیفیت، به یک رشد و توسعه پایدار اجتماعی و اقتصادی دست یابد و با ایجاد فرصت های شغلی باثبات به مردم و عواید کافی به دولت، زمینه رفاه همگانی را فراهم کند.

تحقق دیدگاه فوق نیاز به کاربرد ظرفیت های بالفعل و بالقوه در داخل کشور، فرصت های موجود و منافع مشترک افغانستان با شرکای منطقه بی و جهانی، برون رفت از چالش ها و تهدیدات بزرگ اقتصادی در کوتاه مدت، میان مدت و درازمدت، منجمله بیکاری، رشد منظم و پایدار اقتصادی، لاقبل بالاتر از 5% سالانه، اقتصاد تولید محور با اتکای بیشتر به ارجحیت ها، منابع و نیروی داخلی دارد.

پالیسی های عمده

1- عمومیات/مسایل مشترک

- حفظ و تقویت دست آورد های 12 سال گذشته و توجه به رفع ضعف های موجود و مشکلات پیشرو در راستای ارتقای زیرساخت های اقتصادی و رشد سکتور خصوصی.
- در نظر گرفتن تطبیق و حاکمیت قانون (مخصوصاً قانون اساسی) و مدیریت سالم، در تدوین و تطبیق برنامه های اقتصادی
- در نظر گرفتن پیوند های قوی مسایل امنیتی، سیاسی، اجتماعی و اقتصادی در طرح پالیسی ها و برنامه های اقتصادی.
  - در نظر گرفتن نقش ثبات سیاسی، امنیتی و اقتصادی در توسعه اقتصادی.
  - تاثیر توسعه اقتصادی در تامین ثبات سیاسی، امنیتی و اجتماعی.
- تامین توسعه متوازن و منصفانه از جمله میان مناطق شهری و روستایی و همچنان طبقات ثروتمند و غریب، با تاکید بالای بهبودی افشار آسیب پذیر.
- زمینه سازی توسعه فناوری در سکتور های مختلف اقتصادی.
- مدیریت کارا و موثر منابع طبیعی و تمرکز به حد اکثر سازی منافع اقتصادی افغانستان.

- ترویج ذهنیت اتکاء به خود در زمینه های ثبات اقتصادی، تولید، حفظ و مراقبت و پایداری ممد به نظام، از طریق طرح و اجرای برنامه های وسیع آگاهی عامه.
- تولید محور ساختن تمام پالیسی ها و برنامه های شغل زا، تا حد امکان .
- مدنظر گرفتن تجارب موفق داخلی، منطقه یی و جهانی در طرح پالیسی ها و برنامه ها.
- طرح و اجرای برنامه هایی که اقتصاد غیر رسمی را به صورت تدریجی و حتی الامکان، شامل اقتصاد رسمی بسازد.
- در نظر گرفتن طرحهای کوتاه مدت(عاجل)، میان مدت و دراز مدت، در پالیسی ها و ستراتیژی ها.
- فعالیت در چهارچوب "اهداف انکشافی هزاره" برای کاهش و زدایش فقر (سالانه 5% کاهش فقر تا 2020)

2- حکومتمداری/مدیریت اقتصادی:

- بهبود توزیع درآمد و مبارزه با انواع فساد اداری و اقتصادی از طریق تامین حاکمیت قانون و نظام سازی و تطبیق جدی پالیسی "تحمل صفر فساد" از بالا به پایین.
- طرح برنامه ملی توسعهی جدید افغانستان، برای پنج سال آینده. بعد از ارزیابی دقیق برنامه های گذشته به شمول "استراتژی انکشاف ملی افغانستان" و "برنامه های دارای اولویت ملی".
- بهتر سازی قوانین و تامین اجرای آن.
- طرح تیوری انطباقی اقتصاد بازار با در نظر داشت شرایط افغانستان.
- ایجاد یک دیوان قضایی خاص برای رسیده گی سریع به دعاوی مربوط به مالکیت، جایداد ها و استرداد زمین های غصب شده عامه و خصوصی.
- تفویض صلاحیت های بیشتر به ادارات محلی به هدف تامین و تسریع خدمات دولتی در همه بخش های کشور و رسیده گی بهتر مرکز به ولایات (رجوع شود به برنامه سیاسی تیم اصلاحات و همگرایی).
- تبدیل نمودن اداره احصائیه مرکزی افغانستان به یک مرجع فعال، قابل اعتماد و واحد جمع آوری و انتشار آمار و ارقام دقیق.
- ایجاد مرکز خدمات عامه زیر یک چتر واحد، جهت تسریع ارائه خدمات عامه به مردم.

3- صنعت و تولید

در حال حاضر اقتصاد ما به یک اقتصاد مصرفی/وارداتی مبدل شده است. برای تغییر آن به یک اقتصاد صنعتی و تولید محور، نیاز جدی به ایجاد تسهیلات و زمینه سازی محیط مناسب، با هدف افزایش تولیدات

زراعتی، صنعتی، معادن، ساختمانی و سکتور های دیگری که عواید ملی را افزایش می دهند، احساس می شود. به این دلیل توجه همه جانبه به موارد آتی، بخش عمده برنامه اقتصادی ماست:

- زمینه سازی استخراج منابع طبیعی:
  - شفاف سازی روند سرمایه گذاری در استخراج منابع طبیعی.
  - زمینه سازی استفاده نیروی کار داخلی با استفاده از سازو کار های قانونی.
  - اولویت دهی به سرمایه گذاری سالم و پرمفعت (چه داخلی و چه خارجی) در استخراج منابع طبیعی با در نظر داشت منافع ملی افغانستان.
  - زمینه سازی بر ای داخلی شدن مراحل تولید منابع طبیعی استخراج شده.
- طرح و تطبیق پالیسی های مشوق سرمایه گذاری های داخلی و خارجی در بخش تولید داخلی و دادن امتیازات ویژه برای مولدین و صنعتکاران در روشنایی ماده ۱۲ قانون اساسی کشور که مشمول موارد آتی میشود:
  - معافیت های مالیاتی برای مولدین.
  - طرح و تطبیق پالیسی جدید تعرفه های گمرکی کشور مبتنی بر حمایت از صنایع و تولیدات داخلی.
  - تأمین انرژی برق ارزان و مطمئن به فابریکه ها.
  - معاف نمودن تمام ماشین آلات و تجهیزات متمم آن و همچنان مواد خام فابریکات از هر نوع تعرفه و مالیات.
  - تشویق و حمایت از سرمایه گذاری های داخلی و خارجی در بخش صنایع مادر (مانند فابریکات ذوب آهن، استخراج و پالایش مواد نفتی و گازی، صنایع پتروشیمی و پلاستیک، فابریکات تولید ماشین آلات صنعتی، زراعتی وغیره).
  - فروش و به اجاره دادن درازمدت زمین جهت اعمار فابریکه ها و موسسات تولیدی تحت شرایط شفاف، آسان و ارزان.
  - واداشتن تمام ادارات دولتی در خریداری ها و قرارداد های دولتی به استفاده و خریداری از تولیدات با کیفیت داخلی.
  - مبارزه جدی با هر عامل بازدارنده رشد صنایع داخلی و سرمایه گذاری های خصوصی در کشور.
  - تشویق و حمایت از صنایع دستی و صنایع کوچک و خانه گی مانند صنایع چوب، دست دوزی، سوزن دوزی، صنعت چرم و پوست، مسگری، زرگری، حجاری، نقاشی و غیره.
  - طرح مشوق ها برای برگشت صنعتکاران قالبین افغانی از کشور های همسایه به داخل کشور.
  - آموزش های حرفه یی برای کسانی که در زمینه تولیدات سنتی از قبیل قالبین، گلیم، کشمیره، قره قل، مس و غیره فعالیت دارند.

- فراهم آوری زمینه صدور سهلتر تولیدات داخلی از منبع الی هدف (مارکیت های منطقه و جهان) در چهارچوب عقد تفاهنامه های ترانزیتی و تجاری با کشور های منطقه و تحت شرایط تشویقی و آسان.
- تشویق و حمایت از ایجاد بانک انکشاف صنعتی به صورت شرکت های سهامی میان دولت و سکتور خصوصی (داخلی و خارجی)، و اعطای قرضه های دراز مدت با مفاد پایین به سرمایه گذاران و مولدین.
- ایجاد موسسات آموزش های مسلکی و فنی توسط دولت، کشور های کمک کننده و سکتور خصوصی.
- تشویق و حمایت از ایجاد پارک های صنعتی و تولیدی و زون های آزاد تجاری و تولیدی مجهز با خدمات اجتماعی لازم و تامین امنیت آنها به صورت جدی.
- تولید ترجیحی، صادرات رقابتی، ایجاد و توسعه اقتصاد حوزه بی.
- **زراعت:**

توسعه و ارتقای زیرساخت های زراعت، باغداری و مالداری یکی از اولویت های عمده برنامه کاری ما است؛ زیرا یقین کامل داریم که زراعت، بهترین راه رشد پایدار اقتصاد کشور می باشد. کشور ما این ظرفیت را دارد که میزان تولیدات زراعتی خود را چند برابر افزایش دهد. در حال حاضر، افغانستان در کمتر از 40% زمین های قابل زرع خود به کشت و زرع می پردازد و قسمت اعظم آبهای افغانستان بدون استفاده موثر باقی مانده است. با توجه به اهمیت بخش زراعت، خطوط کلی برنامه های حکومت ما در این عرصه بر نکات زیر استوار می باشد:

❖ کاهش فقر، تامین مصونیت غذایی، رسانیدن افغانستان به خود کفایی از نگاه مواد غذایی اولیه، و بهبود بنیه اقتصادی دهقانان و مالداران.

❖ استراتژی ما برای رسیدن به این اهداف عبارت است از ازدیاد مساحت زمین های قابل زرع؛ بهبود کمی و کیفی تولیدات زراعتی و مالداری؛ و ایجاد سهولت های تشویقی برای رشد و پیشرفت سکتور زراعت و مالداری.

برنامه های ما برای حصول استراتژی فوق قرار ذیل است:

1. بهبود شبکه های آبیاری و ایجاد بند های آبگردان با هدف تحت آب آوردن دشت های بکر و بایر و استفاده چند فصلی از اراضی تحت کشت.
  - به اجاره دادن بخشی از این اراضی، به ویژه در جوار حوزه های بزرگ دریایی به دهاقین و باغداران، به مناسب ترین نرخ به اساس قوانین نافذه کشور.
2. استفاده اعظمی از منابع آبی به شمول ترویج آبیاری قطره ای و سیستم های جدید.
3. بلند بردن سطح تولید لبنیات و دیگر فرآورده های حیوانی و پروسس آن ها در داخل کشور از طریق تشویق متشبتین خصوصی.

4. توسعه خدمات مالداري؛ چون اصلاح نسل حيوانات، و توجه به صحت حيواني.
5. انتقال تكنولوژي جديد براي جامعه دهقاني، و تبديل نمودن زراعت عنعنوي به زراعت ماشيني و عصري.
6. ايجاد و احياي مراكز خدماتي ترويج زراعت، و توسعه تحقيقات زراعتي و مالداري در سراسر کشور.
7. معرفي انواع نباتات و حيوانات اصلاح شده و مقاوم در برابر آفات و امراض، و مبارزه براي کنترل آفات و امراض زراعتي و حيواني.
8. ايجاد بانک انكشاف زراعتي و ايجاد صندوق هاي "قرض الحسنه" جهت تقويه بنيه اقتصادي دهقانان.
9. دريافت بديل مناسب براي كشت كوكنار از جمله زعفران و شيرين بويه و توسعه آن با حمايت هاي مالي براي دهاقين و بازراني براي صادرات.
10. احيا، حفاظت و توسعه علفچرها، جنگلات صنعتي - طبيعي کشور از طريق مشاركت مردم، و ايجاد جنگلات وسيع مصنوعي تجارتي و توسعه فضاي سبز؛ تشويق غرس پسته، جلغوزه، چهارمغز و غيره.
11. توسعه سيستم عصري باغداری براي بلند بردن صادرات حاصلات باغي کشور از طريق ايجاد تسهيلات بعد از توليد (پروسس، ايجاد ذخيره خانه ها و بازراني وسيع در داخل و خارج کشور).
12. ايجاد تسهيلات و تاسيس فابريكه هاي تهيه عوامل رشد توليد زراعتي (كود كيمياوي، ادويه زراعتي، وغيره).
13. تشويق بخش خصوصي در جهت ايجاد فارم ها و مزارع بزرگ زراعتي.
14. ايجاد و استندرد سازي سيستم قرنطين، غرض كنترول كيفيت مواد غذايي.
15. تهيه و تكنير تخم هاي بذري و كود كيمياوي.
16. اعطاي معافيت هاي مالياتي بر تمام صادرات محصولات زراعتي و باغداری به خارج از کشور، و ايجاد پاليسي هاي حمايي از زارعين و مالداران حين واردات محصولات زراعتي كه در داخل کشور توليد مي گردد.
17. تشويق و حمايت از ايجاد كوپراتيف ها، انجمن ها و اتحاديه هاي زراعتي و مالداري در سراسر کشور، و فراهم آوري تسهيلات و تجهيزات مدرن توليدي و سبسايدی (يارانه) هاي

تشویقی در جهت تولید آسان و ارزان برای دهاقین. این اقدامات زراعت انفرادی مصرفی را به زراعت کتله بی تبدیل خواهد نمود.

18. شناسایی و تثبیت زمین های دولتی و اجاره دهی آن ها به علاقمندان جهت سرمایه گذاری در آنها طی یک برنامه منظم و شفاف.

19. حل معضلات ناشی از ملکیت زمین ها.

20. ایجاد گدام های غله و مواد غذایی جهت پاسخدهی به حالات اضطراری در سراسر کشور.

21. تاسیس و ایجاد سردخانه ها در سرحدات، بنادر، شهر های بزرگ، ولایاتی که دارای تولیدات بلند محصولات زراعتی - باغی میباشند و سایر نقاط استراتژیک کشور به منظور تحفظ میوه جات و سبزیجات.

22. تشویق و ترویج فرهنگ زراعت صنعتی.

● زیر بنا های ترانسپورتی:

پرداختن به زیربنای ترانسپورتی در هرکشوری بخصوص کشورهای محاط به خشک، غنی از منابع طبیعی، با جغرافیای دشوار، موقعیت استراتژیک اتصال میان همسایه های با ظرفیت ها و نیازمندیهای متفاوت، در نظر داشت چشم انداز رشد اقتصادی و ترافیک منطقه و بالاخره ویرانی های چندین دهه جنگ و ناآرامی داخلی، از اهمیت بسزایی برخوردار است. حجم تجارت و ترانزیت، دسترسی به مارکیت های بخترو بنادر تجارتي و آجهای آزاد، بیشتر از هر زمان دیگر نیاز افغانستان را به سرمایه گذاری در زیرساخت های اتصالی مهم میسازد.

درین بخش مطالعهء ظرفیت های کلی و اعظمی زیر بنا های موجود در کشور که برای ترانزیت، تجارت، حمل و نقل مسافری استفاده می شود با بررسی امکانات توسعهء آن در آینده در زمره نکات کلیدی برنامه ما قرار دارد. ارتقا و توسعهء زیر بنا های ترانزیت و حمل و نقل به شمول شاهراه ها و خطوط آهن به استندرد های بین المللی به اساس حجم موجوده و آینده صنایع استخراجی روابط تجارتي و ترانزیتی منطقوی از طریق افغانستان خیلی مهم و ارزنده بوده و تهداب برنامه سرمایه گذاری ما در زیر ساخت های ترانسپورتی را تشکیل میدهد که شامل سه بخش عمده میگردد: حمل و نقل جاده ای (زمینی)، خطوط آهن و ترانسپورت هوایی.

○ حمل و نقل جاده ای (زمینی):

با در نظر داشت اهمیت ترجیحی جاده ها در مقیاس های مختلف و اثرات شغل زایی آن اولویت های پنج ساله برنامه توسعهی ما درین بخش به چهار دسته تقسیم میگردد :

1. شاهراه های اساسی و دهلیز های منطقی که افغانستان را به کشورهای همسایه و از طریق آنها به کشورهای دومی و مارکیت های جهانی وصل مینماید.

- ❖ تا حد امکان، شامل ساختن نیاز های افغانستان در دهلیز های برنامه بزرگ همکاری های اقتصادی منطقی آسیای میانه (کریک) و سایر دهلیز های منطقه یی و عقد پیمان های حمل و نقل دو جانبه و چند جانبه با کشورهای منطقه در این راستا.
- ❖ تکمیل نمودن بخش های باقیمانده شاهراه حلقوی افغانستان
- ❖ پرداختن اساسی به شاهراه شرق به غرب جهت کوتاه ساختن فاصله، دسترسی بهتر به مناطق وسیع و باشنده های ولایات مرکزی افغانستان
- ❖ تکمیل نمودن دهلیز شمال به جنوب که همسایه های شمالی ما از جمله ازبکستان و تاجکستان را با گذشتن از ولایات بلخ، سمنگان، بامیان، دایکندی ارزگان و قندهار به پاکستان وصلی مینماید
- ❖ وصل نمودن شمال شرق افغانستان از طریق اشکاشم به تاجکستان جهت کوتاه ساختن حمل و نقل به آن کشور و از آن طریق به چین
- ❖ توجه اساسی به شاهراه کابل، لوگر، خوست . غلام خان منحیث راه کوتاه تر به بندر کراچی
- ❖ احداث راه های بدیل برای شاهراه های پرزدحام از جمله جاده دوم کابل . جلال آباد، بدیل سالنگ و سالنگ دوم، شاهراه مرکزی.
- ❖ ایجاد اداره قوی ملی سرکها جهت تنظیم قواعد، مقررات و فعالیت دست اندرکاران این بخش
- ❖ تشویق و فراهم سازی زمینه سرمایه گذاری خصوصی درین سکتور

2. جاده های درجه دوم اتصالی که شهرها و مراکز ولایات را به شاهراه ها و دهلیز های منطقی پیوست مینماید با در نظر داشت رشد جمعیت و نیاز روزافزون به تجارت، دستیابی به مارکیت های داخلی و خدمت رسانی بهتر عامه اهمیت ویژه در برنامه های توسعه ما دارد.

- ❖ جاده های حلقوی در اطراف شهر های عمده به شمول کابل
- ❖ وصل نمودن مراکز ولایات به شاهراه و دهلیز های اساسی
- ❖ وصل نمودن ولسوالی ها به مراکز ولایات
- ❖ وصل نمودن اکثر ولسوالی ها به یکدیگر

3. جاده های شهری

اکثر شهر های عمده به شمول پایتخت از کمبود جدی و یاهم از کیفیت پایین جاده های شهری رنج میبرند.

- ❖ ایجاد وضاحت کامل برای تفکیک وظایف میان شاروالی ها، وزارت امور شهر سازی و اداره ارگان های محل پیرامون جاده های شهری
- ❖ تغییرات اساسی و مثبت در چهره شهر بخصوص پایتخت
- ❖ تدوین برنامه منظم و ستندرد های جاده های شهری برای مراکز ولایات و شهر های عمده
- ❖ تدوین برنامه های عملی و معیار های حفظ و مراقبت جاده ها
- ❖ تنظیم بودجه مناسب و سهم منطقی شاروالی های محلی و ادارات مرکزی درین زمینه
- ❖ احداث جاده ها بیشتر متناسب با نیاز ترافیک
- ❖ بهبود جاده های موجود از نظر کیفیت و ظرفیت استفاده
- ❖ اطمینان از کیفیت ساختمان جاده ها و ملحقات آن

4. جاده های روستایی که دهات را به ولسوالی ها و مراکز شهرها پیوند میدهد.

دسترسی سهلتر به خدمات عامه از جمله صحت، آموزش، زراعت، مالداری، خدمات عدلی و قضایی، معلومات، مراکز داد و ستد و غیره شبکه وسیعتر جاده های روستایی را در مقیاس ها و معیار های مختلف میطلبد.

- ❖ تفویض اختیار بیشتر به نهاد های ولایتی و محلی در انتخاب اولویت های شان
- ❖ انتخاب مناسب نوعیت سرک (از قبیل سرک خاکی، جغل اندازی، قیرپاشی و یا اسفالت) بر اساس شرایط جغرافیایی و اقلیمی و دوام آن
- ❖ سرمایه گذاری بیشتر درین بخش بشمول سهمگیری اهالی منطقه در تمویل قسمی سرک های روستا های شان
- ❖ ایجاد توازن منطقی حین انتخاب اولویت های جاده های روستایی
- ❖ عملی نمودن برنامه منظم حفظ و نگهداشت سرک ها با نقش فعال اهالی روستا ها

○ خط آهن:

در سالهای نزدیک افغانستان به خط آهن عمدتا برای نقل و انتقال صنایع استخراجی، محصولات زراعتی و ترانزیت کالا نیاز اساسی دارد. این در حالسیت که ضرورت به حمل و نقل مسافری از این طریق در میانمدت و

درازمدت نیز ایجاد خواهد شد. افغانستان با استفاده منابع کشور های همسایه و سازمان های همکاری منطقوی از جمله سازمان همکاری های اقتصادی منطقوی آسیای میانه (کریک) و دهلیز های سوم، پنجم و ششم تجارت و ترانزیت آن کمک های تخنیکوی ومالی نهاد های مالی بین المللی میتواند نیاز های افغانستان را در زمینه فراهم نماید.

- ❖ امتداد خط آهن مزار شریف به انخوی و آقینه در کوتاه مدت
- ❖ وصل نمودن تاجکستان از طریق ولسوالی کلدار به خط آهن فعلی حیرتان . مزارشریف (در نتیجه فراهم نمودن امکان ترانزیت کالا از طریق وصل نمودن تاجکستان به ترکمنستان)
- ❖ آغاز کار پروژه خط آهن اندخوی . هرات واز آن طریق به ایران با استفاده از فرصت های سازمان همکاری های اقتصادی منطقوی آسیای میانه (کریک)
- ❖ مطالعه امکان سنجی و آغاز کارپروژه خط آهن از بامیان از طریق مناطق مرکزی به نیمروز به جهت وصل شدن به بندر چابهار ایران به کمک کشور های علاقمند و شرکت های برنده آهن حاجیگک
- ❖ مطالعه امکان سنجی و آغاز کارپروژه خط آهن قندهار . سپین بولدک . چمن به کمک نهاد های مالی بین المللی از جمله بانک توسعه اسلامی
- ❖ مطالعه امکان سنجی و آغاز کارپروژه خط آهن جلال آباد . تورخم . لندی کوتل
- ❖ ایجاد اداره قوی ملی خط آهن جهت تنظیم قواعد، مقررات و فعالیت دست اندرکاران این بخش
- ❖ تشویق و فراهم سازی زمینه سرمایه گذاری خصوصی درین سکتور

○ ترانسپورت هوایی

افغانستان منحصیث یک کشور محاط به خشکه با امکانات ناکافی ترانسپورت زمینی و مشکلات امنیتی داخلی از یکطرف و ارتباطات وسیع و روزافزون با جامعه جهانی، بود و باش میلیون ها افغان در خارج از کشور و نیاز قابل ملاحظه افغان های داخل به سفر های خارجی منجمله تداوی در خارج و ظرفیت بالقوه این سکتور در منطقه توجه جدی به این سکتور از اولویت های تیم اصلاحات وهمگرایی است.

- ❖ تنظیم مؤثر این سکتور بواسطه اداره قوی هوانوردی ملکی
- ❖ تشویق سرمایه گذاری خصوصی داخلی و خارجی در این عرصه
- ❖ اجازه خطوط هوایی معتبر خارجی با در نظرداشت حقوق متقابل
- ❖ حمایت از سرمایه گذاری داخلی با در نظر داشت حمایت از حقوق استفاده کنندگان

- ❖ توجه خیلی جدی به بلند بردن کیفیت خدمات در راستای معیاری شدن آن و دسترسی به خطوط هوایی مستقیم به میادین عمده بین المللی از جمله اروپا
- ❖ بلند بردن امکانات میادین داخلی برای بهبود مصئونیت پرواز، ارائه خدمات باکیفیت برای استفاده کنندگان و بیشتر ساختن امکانات پرواز های بین المللی از ولایات
- ❖ کار جدی تر در جهت تکمیل هر چه زود تر ساختمان پروژه های فعلی میادین هوایی
- ❖ احداث میادین جدید متوسط و کوچک در مناطق دور افتاده که دسترسی به آنها با سایر انواع ترانسپورت مشکل است (از جمله غزنی، جاغوری، لعل و سرچنگل، درواز های بدخشان، زرنج، زابل و غیره) .
- ❖ توجه اساسی به حفظ و مراقبت میادین، تاسیسات، وسایل و تجهیزات این سکاتور
- ❖ تربیه کادر های مسلکی بیشتر برای تحویل گیری زودتر و اداره مناسب فعالیت های که اکنون بواسطه نیرو های بین المللی مدیریت میگردند از جمله رادار ها، کنترل فضا و غیره

• آب و انرژی

یکی از اقدامات مهم، آغاز گفتمان تدریجی با همسایه ها با هدف نهایی رسیدن به موافقتنامه ها در مورد آب های مشترک و مدیریت درست موافقتنامه های موجود، از جمله دریای هلمند خواهد بود.

○ انرژی

افغانستان با داشتن منابع آبی سرشار ، حدود ده ماه مکمل آفتاب، باد کافی در اکثر مناطق کشور، ذخایر وافر گاز، نفت و ذغال سنگ از ظرفیت تولیدی حدود 23000 میگاوات برق برخوردار است. آگاهانه و یا هم ناآگاهانه از این منابع استفاده اندک صورت گرفته است.

باآنکه در دنیای امروز برخی از کشور های غنی از منابع نفتی، گازو ذغال سنگ، تمایل بیشتر برنگهداری این منابع برای نسل های بعدی خود دارند و درعوض بیشتر انرژی ویا مواد خام برای تولید انرژی مورد نیاز شانرا از بیرون و ارد مینمایند. ولی این بحث شامل استفاده از منابع انرژی قابل تجدید از جمله آب، آفتاب و باد نمیگردد که ازیکطرف ارزان و فراوان است و از جانب دیگر به محیط زیست مضر نیست.

دراغانستان با آنکه یک ماستر پلان انرژی تهیه دیده شده است ولی این ماسترپلان بیشتر به برنامه های یک و چند دونه محدود درین سکاتور پرداخته است تا یک ماستر پلان جامع که مقدار تولید و توريد را تفکیک نماید ویا هم گزینه های برق رسانی شهری و روستایی ، کوتاه مدت و درازمدت را بررسی نماید.

تیم “ اصلاحات و همگرایی ” با درک عمیق از موضوعات ذکر شده در بالا در هم آهنگی کامل با همه

دست اندرکاران درین عرصه خواهان یک باز بینی جدی ماستریپلان با در نظر داشت متفتضیات امروز و فردای کشور در راستای تأمین انرژی مطمئن و ارزان به شهروندان، صاحبان صنایع و جهت صدور به همسایه های جنوبی است.

افغانستان در پهلوی وارد نمودن برق کافی از همسایه های غنی از انرژی در شمال به یک استراتژی واضح پیرامون تولید انرژی داخلی بخصوص از منابع انرژی قابل تجدید (آب، آفتاب و باد) ضرورت دارد. با استفاده از فرصت های ایجاد شده در ترانزیت انرژی (برق و گاز) میان کشور های همسایه افغانستان نه تنها از فیس ترانزیت خوبی برخوردار شده میتواند بلکه انرژی تولیدی داخلی خود را نیز میتواند از این طریق صادر نماید و همچنان باعث بهبود روابط کشور های ذیدخل و کمک به ثبات در کشور گردد. تیم ما در خلال یک سال اول این ماستریپلان را تجدید نموده و اهدافش را در جهت بهبود دسترسی به انرژی از مجموعه تورید و تولید داخلی معین ساخته و در منصفه اجرا قرار میدهد.

❖ تحلیل و نیاز سنجی مقدار انرژی در کوتاه مدت، میانمدت و درازمدت با چشمداشت برنامه های رشد اقتصادی، رشد نفوس و صادر نمودن انرژی

❖ تدوین استراتژی های مشخص برای برق رسانی شهری و روستایی با در نظر داشت پتانسیل های محلی و مزیت های نسبی (بسیار ارزان و مناسب خواهد بود که روستا ها از برق تولید شده در محل استفاده نمایند به جای اینکه لین های انتقال بسیار گرانیقیمت از راه های بسیار دور به آنها کشیده شوند)

❖ استراتژی واضح برای دستگاه های تولید برق بزرگ، متوسط و کوچک

❖ کار جدیدتر جهت تکمیل هرچه زودتر پروژه هاییکه در حال جریان است و سالهاست که تمام نمیشوند از جمله کجکی، سلما، چک، مچلغو و ده ها بند کوچک و متوسط دیگر

❖ آغاز کار بالای بند های باغدره، کیله گی، سروبی دوم در جریان پنج سال اول

❖ آغاز مذاکرات با همسایه ها پیرامون احداث بند های بزرگ برق که ضرورت تفاهم با آنها در مورد وجود دارند از جمله کنر با ظرفیت بالاتر از 800 میگاوات در شرق و بند های آب و برق کوچک علیا در شمال با ظرفیت حدود 1000 میگاوات و چندین بند مشابه دیگر

❖ تدوین برنامه ملی برق رسانی روستایی واز آنجمله احداث حدود 20 بند کوچک (با ظرفیت مجموعی نزدیک به 200 میگاوات از جمله 110 بند قبلا مطالعه شده در نقاط مختلف کشور در پنج سال ریاست جمهوری

- ❖ تفکیک وظایف و اختیارات واضح میان وزارت های انرژی و آب، معادن و پترولیم و شرکت برشنا جهت جلوگیری از مداخلات بیمورد در امور کاری یکدیگر
- ❖ استفاده اعظمی از امکانات پروژه های منطقی ترانزیت برق از جمله کاسا یکهزار (میان قیرغیزستان، تاجکستان و پاکستان) ، توتاپ (ترکمنستان، ازبکستان، تاجکستان، افغانستان و پاکستان) و غیره
- ❖ استفاده اعظمی از فرصت های پروژه های بزرگ منطقی ترانزیت گاز چون تاپی (میان ترکمنستان، افغانستان، پاکستان و هندوستان) و غیره
- ❖ آغاز تولید انرژی حرارتی از گاز (شیرغان با ظرفیت حدود 200 میگاوات)، نفت در حوزه آمو دریا و کشککه در غرب کشور و ضمناً از ذغال سنگ بخصوص بخاطر کمک به صنایع ذوب فلزات و غیره حتی المقدور نزدیک حوزه ها و پارک های صنعتی

○ آب و مدیریت منابع آبی

افغانستان با داشتن سلسله جغرافیایی عمدتاً کوهستانی و بلند از سطح بحر و بارندگی حدود 250 ملی لیتر در سال از آب جاری رودخانه ها (که اکثراً بدون استفاده به بیرون میروند) و آب های ایستاده و زیر زمین کافی برخوردار است که به تنظیم بسیار مدیرانه نیاز دارد.

چهار حوزه دریایی مهم افغانستان ثروت سرشار و پایان ناپذیر است که خداوند متعال به ما ارزانی داشته است و تنظیم آن برای استفاده بهینه جهت تولید برق، استفاده اعظمی در توسعه زراعت و صنعت و آب آشامیدنی در قدم نخست به مدیریت خیلی مؤثر و در سطح عالی حکومتی نیازمند است.

همه‌نگی نهاد های ذیدخل حکومتی از جمله وزارت آب و انرژی، زراعت، انکشاف دهات ، معادن، امور شهر سازی، اداره آبرسانی شهری و شاروالی ها در حال حاضر از یک وضعیت رقت بار و پراکنده حکایه دارد که به آن توجه جدی صورت گرفته بدین منظور تیم ما یک میکانیزم عملی هم آهنگی در سطح عالی با ایجاد یک کمیسیون با صلاحیت در نظر گرفته است. این تنظیم زمانی اهمیت بیشتر کسب میکند که افغانستان بصورت متناوب هر چند سال با خشک سالی مواجه میگردد.

❖ تولید انرژی (مراجعه شود به بخش مربوط به انرژی)

❖ آبیاری:

- در مقیاس کوچک (ایجاد هر چه بیشتر سربند ها و شبکات آبیاری محلی و بهبود شبکات موجود و تنظیم آن بیشتر در سطوح محلی به اشتراک مردم و شیوه های مؤفق سنتی بشمول میرآب ها)

- جلوگیری از استفاده غیرمسئولانه از آب های زیرزمینی عمدتاً به منظور زراعت
- در مقیاس متوسط، ایجاد، توسعه و استفاده مؤثر از بند های در مقیاس متوسط که اکنون بیشترین بخش زراعت آبی ما به آن بستگی دارد با بهبود قابل ملاحظه زیرساخت ها، شبکات آبیاری و کانال های مربوط در صدر اولویت های کاری تیم اصلاحات و همگرایی قرار دارد.
- تحکیمات و حفظ و مراقبت دائمی و منظم این بند ها که اکثراً چندین دهه قبل احداث شده اند
- تکمیل نمودن پروژه های جاری که باید سالها قبل به انجام میرسیدند.
- در مقیاس بزرگ، از این سرمایه های گرانبها باید استفاده اعظمی صورت گرفته تا نه تنها ضرورت داخلی آب ما از این منابع تأمین شود بلکه بتوانیم در یک تفاهم مثبت با درنظرداشت منافع علیای افغانستان آجای را که هنوز به تفاهم نرسیده ایم و استفاده نمیتوانیم در اختیار بگیریم
- تکمیل هر چه زودتر کار پروژه های که سالها قبل شروع شده اند (از جمله بند دهله، پاشدان، بخش آباد، کمال خان، المار وغیره)
- احداث و توسعه کانال های جدید در هرینج حوزه دریایی
- باز سازی و بهبود بند ها (بشمول بند سرده و بند سلطان غزنی) و کانال های موجود جهت استفاده مؤثر تر از آنها بشمول کانال ننگرهار و غیره
- آغاز کار بالای حوزه های بزرگتر آبی از جمله کوچچه سفلی
- تشویق کمپنی های بزرگ و معروف ساختمان بند ها به آمدن به افغانستان و جلب سرمایه گذاری های شان بدینمنظور
- فراهم نمودن شرایط امنیتی کاملاً مصئون برای کمپنی های ساختمانی درین ارتباط تا خرابکاری های احتمالی سبب تأخیر کار و فرار کمپنی ها نشود

○ آب آشامیدنی

- فراهم آوری آب آشامیدنی صحی با درنظر داشت رشد روز افزون نفوس بخصوص در مراکز شهر مستلزم تدابیر جدی و مسئولانه میباشد.
- نامه ریزی همه جانبه آبرسانی شهری به شمول ماستر پلان مؤثر آبرسانی شهر ها

- تقویت اداره تنظیم آبرسانی و جلوگیری از مداخله های بیمورد ارگان های دیگر در امور آبرسانی شهری
- حفظ، نگهداشت، تقویت و توسعه سیستم های آبرسانی محلی از جمله چشمه، کاریز ها و اقدامات عملی برای مدرنیزه ساختن و جلوگیری از ضایعات و آلودگی آن در سطح روستا ها
- رساندن آب آشامیدنی صحی برای محلاتیکه دور تر از منابع آبی و سر چشمه ها قراردارند بواسطه تمدید پایپ لاین ها و ایجاد شبکات توزیع برای ساحات مسکونی
- ترویج فرهنگ صرفه جویی و استفاده مؤثر از آب

● معادن/منرال ها

در اثر توجه جدی و حساب شده حکومت در استخراج و استفاده معادن و ذخایر طبیعی، می توان رشد اقتصادی فراگیر و دوامدار را تضمین نمود. در زمینه معادن، موارد ذیل در برنامه اقتصادی ما مدنظر می باشد:

1. تامین امنیت و کنترل ساحاتی که معادن در آنجا ها وجود دارند.
2. تسریع روند سروی، شناسایی و ثبت ذخایر و منابع طبیعی.
3. پیشبینی ضرورت های داخلی افغانستان، ایجاد یک برنامه طویل المدت برای استفاده مؤثر از این منابع و تشخیص مقدار مازاد.
4. ساختن زیرساخت های لازم جهت استخراج و بهره برداری از معادن (مانند تمدید سرک، خطوط برق و غیره با توجه بر توانایی اقتصادی دولت و اهمیت معادن).
5. ساده سازی و شفاف سازی پروسه واگذاری (مزایده و داوطلبی) معادن به بخش خصوصی داخلی و خارجی.
6. ارتقای مدیریت افغانستان در پروسه تدارکات مناقصه های معادن و قرارداد های مربوطه آن.
7. جلوگیری جدی از استخراج و قاچاق مواد معدنی توسط اشخاص و گروه های غیر قانونی.
8. بهتر ساختن قانون معادن کشور جهت تشویق سرمایهگذارهای بیشتر بخش خصوصی داخلی و خارجی و تشویق سرمایه گذاری های مختلط (داخلی-خارجی).
9. تعیین قیمت های واقعی و مشوق حق الامتیاز یا "رویالتی" بر معادن.
10. دادن اولویت بر استخراج و بهره برداری از ذخایر گاز و نفت، معادن آهن، مس، سنگ های مرمر، کرومیت و احجار کریمه و قیمتی.

الف. فشار بالای ذخایری که خود ما ظرفیت استخراج، استفاده و صدور آنرا داریم مثلاً: سمنت، ذغال سنگ، سنگ مرمر، لاجورد، نمک و غیره.

ب. رفع عاجل مشکلات در قرارداد های موجوده به شمول مس عینک و نفت حوزه آمو.

11. فراهم آوری تسهیلات قابل ملاحظه در صادرات احجار کربمه و قیمتی.
12. فراهم نمودن تسهیلات برای پروسس معدنیات از جمله ذوب فلزات در داخل کشور و ایجاد جای کار در داخل و تقویه صنایع خفیفه و ثقیله.
13. ترویج قرار داد های توسعهی با شورا های محلی به مقصد توزیع بخشی از عواید با مردم محل و جلب همکاری و حمایت شان در تطبیق پروژه ها.
14. زمینه سازی متعادل برای سهمگیری سرمایه گذاران داخلی و خارجی در بخش معادن به خصوص در معادن کوچک و متوسط.
15. اجرای جواز های معقول سروی و استخراج معادن برای شرکت های علاقه مند داخلی و خارجی.

4- منابع بشری

- به صورت عمومی ترویج وحدت ملی و حقوق شهروندی در برابر ادعا های قومی در سکتور های دولتی و خصوصی
- شغل زایی:

- تمرکز بر اشتغال زایی به عنوان نقطهء مرکزی طرح های اقتصادی و اجتماعی (رجوع شود به برنامه بزرگ و ملی کاربایی)
- توجه به بالا بردن تقاضای کار در بازار، بهبود کیفیت نیروی کار، به شمول ارتقای ظرفیت کارکنان دولت و زمینه سازی برای عرضه نیروی کار به بازار های منطقه و جهان.
- توسعه سواد آموزی به گونه ای که تدریس، تولید محور باشد.
- با در نظر داشت این که سطح حضور زنان در توسعه کشور ها یکی از شاخصه های انکشافی شناخته شده است، تسهیل و ترویج استفاده از ظرفیت های زنان در بخش های تولیدی اقتصاد.
- طرح و اجرای برنامه های آموزش های حرفه یی تولید محور و تهیه نصاب درسی مشمول این برنامه ها و سایر نهاد های آموزشی، با در نظر داشت تقاضای بازار کار.
- طرح و تطبیق برنامه های تحصیلات عالی و آموزش های فنی حرفوی و نیمه حرفوی در روشنایی نیازمندی سکتور های اقتصادی کشور و تقاضای مارکیت خصوصی.
- استفاده از ظرفیت های افغان های متخصص که در بیرون از کشور به سر می برند.

● تعادل رشد جمعیت با رشد اقتصادی:

○ تدوین برنامه های عملی رهنمای خانواده برای حفظ تعادل رشد جمعیت با رشد اقتصادی، از طریق کمپاین های رسانه ای، مراجع مذهبی و شامل ساختن در نصاب تعلیمی .

5- تجارت و ترانزیت/همگرایی اقتصادی

بسیاری از نیازمندی های مردم توسط تاجران تامین می گردد؛ اما آنچه در این میان، اهمیت ویژه ای دارد، این است که تجارت تا کنون به صورت سنتی و طبیعی خود جریان داشته و دولت، کمتر توانسته است با تطبیق پالیسی های تجاری، این جریان را نظارت و رهنمایی نماید. در نتیجه ما شاهد رشد بیلانس منفی تجارتي مان با کشورهای همسایه و منطقه هستیم. از طرف دیگر با عرضه اموال بی کیفیت خارجی در مارکیت، ضربه جدی به سکتور صنعت نوپای مان وارد می شود. بنابر این، تیم "اصلاحات و همگرایی" در عرصه سکتور تجارت، اقدامات ذیل را در پیش خواهد گرفت:

- طرح، تدوین و تطبیق پالیسی تجاری کشور مبتنی بر ترجیح تولیدات و صادرات بر واردات.
- شناسایی شرکای عمده تجاری کشور در منطقه و جهان و عقد تفاهنامه های تجاری و ترانزیتی به منظور تنظیم و هماهنگی بهتر امور گمرکی و تعرفوی.
- یافتن شرکای جدید تجاری، جهت تهیه مواد عمده و استراتژیک مانند برنج، شکر، روغن، نفت و گاز، مواد ساختمانی، مواد خام و غیره به هدف بیرون آوردن کشور از وابسته گی مطلق به یک و یا چند کشور خاص.
- رسمی سازی و حمایت از صادرات مجدد (re-export) به کشورهای همسایه و منطقه از طریق وضع سیاست تعرفوی مناسب.
- حمایت و پشتیبانی قوی از نهاد های مربوط به سکتور خصوصی (مانند اتاق تجارت و صنایع افغانستان و سایر انجمن ها و اتحادیه های سکتوری) به عنوان شرکای دولت - در تدوین و طرح پالیسی ها، قوانین و مقررات مربوط - و احترام به نظریات و پیشنهادات آنها در راستای حل مشکلات و چالش هایی که سد راه انکشاف تجارت و تشبثات در کشور گردیده اند.
- مبارزه جدی با فساد و ازبین بردن تمام انواع اخاذی، باجگیری، رشوه ستانی در گمرکات، شهرها و مسیر راه ها از اموال تجار.
- تطبیق طرزالعمل آسان طی مراحل گمرکی اموال تجاری در گمرکات و بنادر که در اثر آن تاجر بدون ضیاع وقت اموال خود را طی مراحل نموده و تمامی مبالغ حق الخدمت، تکس و مالیه به صورت یکجایی به حساب واحد دولتی پرداخت گردد.
- معافیت صادرات از هر نوع تکس و مالیه؛ مگر این که خلاف قانون باشد.
- تجهیز بنادر با سردخانه ها، گدام های عصری و تجهیزات مدرن تخلیه و بارگیری اموال.
- جلوگیری از تردد اموال به صورت قاچاق از سرحدات کشور از طریق تطبیق راهکار های ویژه و ایجاد واحد های نظارت گر و سهل سازی طرزالعمل های گمرکی.

- تقویه اداره "نورم و استندرد" کشور، و تأسیس لابراتوار های مجهز در بنادر، به منظور کنترل جدی بر کیفیت اموال وارداتی.
- راه اندازی سروی سرتاسری در کشور به منظور به دست آوردن ارقام دقیق از میزان نیازمندی سالانه مردم به کالا های مهم و استراتژیک (مانند مواد غذایی، مواد سوخت و...) و اتخاذ تدابیر جدی مصونیت عرضه کالا های مذکور در صورت بروز بحران، بسته شدن راه ها و یا پایین آمدن عرضه و بلند رفتن سرسام آور نرخ ها.
- تقویه اداره احصائیه مرکزی جهت جمع آوری ارقام کالا های وارداتی و صادراتی و استفاده از آنها در تدوین پالیسی های تجاری.
- تلاش جدی در راستای بازاریابی به تولیدات و پیداوارهای صنعتی و زراعتی افغانستان در مارکیت های خارجی، از جمله از طریق تدویر نمایشگاه ها در داخل و خارج.
- توجه جدی بر نقش مؤثر و فعال افغانستان در سازمان های اقتصادی و تجاری بین المللی و منطقوی.
- ایجاد بانک انکشاف صنعتی و صندوق ویژه سرمایه گذاری برای قرضه های کوچک و متوسط به متشبتین خصوصی به خصوص خاتم ها و جوانان متشبت.
- عصری سازی و تجهیز بنادر و گمرکات کشور؛ بلند بردن ظرفیت و مؤثر سازی طی مراحل و بازرسی کالاهای تجاری و ترانزیتی در بنادر و گمرکات کشور.
- بلندبردن کیفیت ارائه خدمات هوتلداری، اداره ترافیک و شاروالی در شهر های بندری و شهر های واقع در مسیر شاهراه ها.
- استفاده بهینه از سیستم ترانزیتی و ترانسپورتی تیر (TIR).
- تشویق سرمایه گذاریهای خصوصی در بخش خدمات بیمه های ترانسپورتی و ترانزیتی.
- طرح یک پالیسی مؤثر ضد "دمپنگ" تولید کننده گان کالا های وارداتی.
- ازدیاد و مدیریت مؤثر ذخایر استراتژیک مواد غذایی و سوخت به شکل ذخایر فزیک و امکانات تهیه شان در یک مدت کم.
- در بخش همگرایی اقتصادی منطقه بی :
  - افزایش ظرفیت های افغانستان برای ایجاد یک دیدگاه بزرگ منطقه بی به اساس منافع ملی، مدیریت مؤثر همکاری های اقتصادی منطقه بی و زمینه سازی برای فعالیت های اقتصادی مشترک منطقه بی برای رسیدن به ثبات.
  - تضمین مسیر های ترانزیتی و تجارتی متعدد منطقه بی با هدف رفع وابسته گی به یک یا دو مسیر مشخص.
  - ایجاد تفاهم دوامدار با پاکستان برای رفع موانعی که باعث عدم اعتماد میان دو کشور شده، با در نظرداشتن این که این اعتماد زدایی مؤثر واقع شود.

- تلاش برای تغییر بیلابنس نا متعادل تجارتي و رسیدن به توازن نسبي از طريق پيش گرفتن يك پاليسي تشويقي و حمايتي از بخش هاي مختلف توليدي به ويژه آن بخش هايي كه توليدات آن مي تواند در بازار هاي منطقه و جهان رقابت كند.
- تضمين نقش رهبري كندهء افغانستان در "ريك" يا كنفرانس همكاري هاي اقتصادي منطقه بي براي افغانستان.
- ترويج همكاري هاي اقتصادي منطقه بي در زمينه هاي مطرح در "ريك"

6- سكتور خدمات

● بانكداري

- حل مشكلات و موانع نظام بانكي و سيستم بانكداري دولتي و خصوصي و قوانين مرتبط به آن.
- تشويق و حمايت بانكداري اسلامي.
- زمينه سازي ايجاد بازار بورس افغانستان.
- زمينه سازي براي شكل گيري پس انداز ها و به دوران افتادن سرمايه هاي راكد.
- زمينه سازي براي استفاده فناوري هاي پيشرفته در سيستم بانكي براي ايجاد سهولت در معاملات تجارتي.
- زمينه سازي در راستاي پايين آوردن سطح تكتانه هاي بانكي به منظور تشويق سرمايه گذاران.
- تصويب و تطبيق قانون رهنی تعميراتي براي خريداري مسكن از طريق قرضه هاي دراز مدت با تكتانه هاي پايين.
- تطبيق راه كار ها به منظور بهتر ساختن اعتبار بانك هاي افغاني در بازار هاي مالي بين المللي.
- تطبيق درست قانون مبارزه با پول شويي.
- بلند بردن درصدي استفاده مردم از خدمات بانك ها از طريق تشويق ايجاد شعبات بانك ها در تمام نقاط كشور و بلند بردن اعتماد مردم بالاي سيستم بانكداري كشور.
- بهينه سازي سيستم بانكداري با نظارت مستمر و كارا.

● مخابرات

- تشويق و حمايت بيشتر سرمايه گذاري هاي داخلي و خارجي در عرصه مخابرات، انترنت و تكنالوژي معلوماتي.
- حمايت از سياست گسترش خدمات مخابراتي در سرتاسر كشور.
- بلند بردن درصدي دسترسي ارزان مردم به خدمات انترنتي.
- تطبيق پروژه هاي توسعه بي حكومت الكترونيك و معياري ساختن آن.
- تلاش در راستاي پايين آوردن هزينه هاي خدمات انترنتي و مخابراتي.
- زمينه سازي براي شكل گيري رقابت سالم ميان عرضه كنندگان خدمات مخابراتي.
- نظارت از روند عرضه با كيفيت و اقتصادي خدمات مخابراتي در كشور.
- زمينه سازي استفاده بهينه از تكنالوژي مخابراتي در حوزه اقتصاد.
- تكميل نمودن پروژه اتصال افغانستان با تمام كشور هاي همسايه از طريق شبكه فايبر نوري.

- استفاده از تکنالوژی‌های اطلاعاتی در سیستم آموزشی و تربیتی مکاتب و موسسات تحصیلی عالی و نیمه عالی.
- حمایت جدی از آموزش‌های مسلکی عالی و نیمه عالی جوانان در بخش مخابرات و تکنالوژی‌های اطلاعاتی در داخل و خارج کشور.

● مسکن

- طرح و تطبیق پالیسی ویژه مسکن در مطابقت با ماستر پلان‌های شهرها و دهات کشور با در نظر داشت رشد جمعیت.
- تامین عاجل امنیت ساحات پروژه شهر جدید کابل، تسریع تصفیه و استملاک اراضی، هماهنگی بجز مراجع ذیربط دولتی و سکتور خصوصی و آغاز هرچه زودتر کار در آن بخش‌های شهر که قبلاً به سکتور خصوصی سپرده شده است.
- بالا بردن شاخص‌های کمی و کیفی مسکن سازی از طریق تطبیق کود و استاندارد‌های مربوط ساختمان.
- تخصیص بخشی از بودجه ملی برای رفع مشکل مسکن.
- اجرای سیاست مسکن اجتماعی برای نزدیک کردن بازار عرضه و تقاضای مسکن به نقطه تعادل و ایجاد تعادل میان رشد جمعیت و ساختن مسکن.
- ایجاد تسهیلات مالی و تنظیم بازار زمین.
- حمایت از پروژه‌های کلان مسکن سازی با استاندارد توسط سکتور خصوصی.
- ساده سازی فرایند دسترسی سرمایه‌گذاران به زمین و سایر نیازمندی‌های زیربنایی و قانونی در بخش سرمایه‌گذاری در بخش مسکن.
- تشویق و حمایت مشارکت عامه و خصوصی در ساختن پروژه‌های مسکن سازی.
- ایجاد و حمایت جدی سیستم قرضه‌های مسکن در بانک‌های کشور.

● ترانسپورت

- اقدام به ایجاد سیستم حمل و نقل عامه در پایتخت و سایر شهرهای مزدحم.
- معیاری سازی سیستم حمل و نقل زمینی مطابق معیارهای بین‌المللی.
- تشویق و حمایت سرمایه‌گذاری‌های داخلی و خارجی در حمل و نقل زمینی (بس‌ها و خدمات تکسی مدرن) و ترانسپورت هوایی معیاری.
- طرح مطالعات ایجاد میترو در پایتخت و شهرهای بزرگ.
- طرح مطالعات خطوط آهن مسافری و حمل‌ونقل داخلی.
- معیاری سازی ظرفیت‌های حمل و نقل هوایی و ایجاد پیش‌زمینه‌های تبدیل شدن افغانستان به یکی از ایستگاه‌های مهم ترانزیتی هوایی مسافر و کالا در منطقه.
- اتصال دهات به شاهراه‌ها توسط سرک‌های درجه دوم و سوم.

- ایجاد میدان های هوایی کوچک در مناطق کوهستانی و صعب العبور.
- حمایت از راه کار های توانمندسازی شرکت های هوایی داخلی.
- تنظیم و ارتقای کیفی و کمی شبکه های ترانسپورتی درون شهری.

● صحت

برعلاوه تلاش ما در راستای بلندبردن میزان دسترسی مردم به خدمات عمومی صحت از طریق شفاخانه ها و کلینیک های دولتی، سرمایه‌گذاریهای خصوصی را در این بخش به منظور جلوگیری از فرار سرمایه نقدی کشور برای تداوی در خارج و معیاری ساختن عرضه خدمات صحتی و دوايي در کشور، بسیار مفید و موثر دانسته و از آن حمایت جدی می نماییم:

- طرح و تطبیق راه کار مناسب به منظور تشویق و حمایت از سرمایه‌گذاری های خصوصی داخلی و خارجی در سکتور صحت.
- دادن امتیازات تشویقی برای سرمایه‌گذاران این بخش به منظور پایین آوردن هزینه های عرضه خدمات صحتی تخصصی درجه دوم و سوم، توسط سکتور خصوصی همچون دادن زمین به صورت رایگان در شهرک های مربوط برای سرمایه‌گذاران، معافیت های مالیاتی و محصولی و عرضه انرژی برق ارزان.
- ایجاد شهرک های صحتی در مرکز و ولایات به منظور ایجاد شفاخانه ها و کلینیک های طبی در آنجا ها.
- حمایت و تشویق فابریکات تولید ادویه جات، تجهیزات و لوازم ضروری صحتی به شمول تولیدات وقایویی و معالجویی در داخل.
- تشویق و حمایت از مشارکت عامه و خصوصی در سرمایه‌گذاری و عرضه خدمات صحتی و دوايي.
- حمایت از دسترسی سرمایه‌گذاران بخش صحت به قرضه های مناسب و دراز مدت از منابع مالی داخلی و بانک های خارجی.

● معارف و تحصیلات عالی و مسلکی:

امروز ما شاهد فعالیت بیش از هفتصد مکتب، مدارس و دارالمعلمین خصوصی و همچنان بیش از ۸۰ پوهنتون و موسسات تحصیلات خصوصی در مرکز و ولایات کشور هستیم که یک آغاز نیک و موثر محسوب میشود در جذب سرمایه‌گذاریهای خصوصی در این بخش. ما این حقیقت را بسیار مفید و موثر دانسته و از آن حمایت جدی می نماییم. اقدامات ما در این بخش، موارد آتی را در بر می گیرد:

- طرح و تطبیق راهکار مناسب به منظور تشویق و حمایت از سرمایه‌گذاری های خصوصی داخلی و خارجی در سکتور معارف و تحصیلات عالی و مسلکی.
- دادن امتیازات تشویقی برای سرمایه‌گذاران این بخش به منظور پایین آوردن هزینه های عرضه خدمات سکتور معارف و تحصیلات عالی و مسلکی همچون دادن زمین به صورت رایگان در شهرک های مربوط برای سرمایه‌گذاران، معافیت های مالیاتی و محصولی و عرضه انرژی برق ارزان.

- ایجاد شهرک های معارف و تحصیلات عالی و مسلکی در مرکز و ولایات به منظور ایجاد مکاتب، پوهنتون ها و مراکز آموزش های حرفه یی.
- حمایت و تشویق فعالیت و تاسیس فابریکات صحافی و طباعتی در کشور.
- تشویق و حمایت از مشارکت عامه و خصوصی در سرمایه گذاری در سکتور معارف و تحصیلات عالی و مسلکی.
- دادن مشوق های ویژه برای سکتور خصوصی در این بخش در ولایات و ولسوالی های دوردست .

● بیمه

- ایجاد یک شرکت سهامی مشترک خصوصی و دولتی بیمه به منظور عرضه خدمات بیمه با حق بیمه های پایین در تمام کشور از طریق رقابت سالم در مارکیت.
- لغو شرکت بیمه دولتی موجود و انتقال فعالیت های آن به شرکت جدید التاسیس فوق الذکر.
- تشویق و حمایت از سرمایه گذاری خصوصی در عرصه بیمه.
- ترویج بیمه با استفاده از تبلیغات و راهکار های قانونی.
- طرح بیمه به عنوان راهکاری برای برداشتن بخشی از هزینه ها ناشی از آسیب های طبیعی و حوادث از دوش دولت.
- طرح بیمه به عنوان راهکار افزایش امنیت اقتصادی برای جذب سرمایه و کاهش ریسک سرمایه گذاری.

● صنعت جهانگردی

- تدوین راهکار میان مدت و دراز مدت برای تقویه صنعت جهانگردی در کشور.
  - حمایت و تشویق سرمایه گذاری در عرصه جهانگردی.
  - شناسایی و معرفی مناطق و جاذبه های گردشگری کشور.
  - تطابق دهی سایر برنامه های توسعه یی با برنامه توسعه صنعت گردشگری.
  - تشویق و حمایت از سرمایه گذاری های خصوصی در بخش های صنعت هوتلداری و رستوران های معیاری در کشور.
  - آموزش جوانان در بخش های مربوط به صنعت جهانگردی همانند ترجمانی، رهنمایی، رهبری گروپ های جهانگردان، کسب آگهی های عمومی تاریخی و فرهنگی لازم از افغانستان و شهر های مهم آن.
  - طرح و تطبیق یک راه کار موثر در راستای معرفی جاذبه های گردشگری افغانستان با استفاده از وسایل اطلاعات جمعی داخلی، منطقه یی و بین المللی.
- در آخر این بخش لازم به تذکر است که حکومت تیم "اصلاحات و همگرایی" از پیشرفت هایی که در بخش رسانه های همگانی توسط سکتور خصوصی به دست آمده است، استقبال نموده و از آن قویا پشتیبانی و حمایت می نماید. برعلاوه زمینه رشد هرچه بیشتر فعالیت های این سکتور را فراهم خواهد نمود.

7- فراهم نمودن منابع تمویل (همچنان رجوع شود به برنامه ملی فراهم نمودن منابع تمویل):

• کمک های جهانی:

○ طرح سیاست ها و دیپلوماسی مبتنی بر توسعه: دنبال کردن یک دیپلوماسی فعال توسعه بی با هدف احیای اعتماد متقابل میان جامعه جهانی و دولت افغانستان و جلوگیری از کاهش نا به هنگام و سریع کمک های جهانی برای افغانستان.

○ یقینی ساختن این که کاهش در کمک های جهانی، مبتنی بر کاهش این کمک ها از طریق بودجه دولت نباشد.

■ در حالی حاضر بخش عمده این کمک ها از طریق خود کمک کننده ها، به مصرف می رسد. کاهش کمک های جهانی به افغانستان در بعد از 2014 طبیعی خواهد بود؛ ولی این کاهش باید در همان بخش از کمک ها صورت بگیرد که از سوی خود کمک کننده گان به مصرف می رسد.

○ بهبود موثریت آن بخش از کمک های جهانی که از طریق بودجه دولتی به مصرف می رسد.

■ تعادل معقول در توسعه - تطبیق چند برنامه/پروژه بزرگ استراتژیک و یا چندین پروژه کوچک و تاثیرگذار فوری؟

• بهبود در ایجاد تعادل میان پالیسی های مالی و پولی به اساس نیازمندی های مرحله انتقال و فراتر از آن.

• طرح مشوق های عملی با هدف تشویق سرمایه گذاران داخلی و خارجی به سرمایه گذاری و جلوگیری از فرار سرمایه ها و مغز ها و نظارت دقیق از اینکه ارگان های حکومتی در تطبیق آن هیچگونه تعلل نوزند.

○ توجه برای جلب سرمایه های افغان هایی که در بیرون زنده گی می کنند.

○ ترویج شیوه های مروج و مؤثر تمویل جهان امروزی مانند مشارکت بخش های خصوصی و دولتی (PPP) و یا

ساختمان- فعالیت - واگذاری (BOT)

• استفاده سالم و بهتر از ذخایر بانک های دولتی و خصوصی در سرمایه گذاری.

• بلندبردن اعتماد مردم بالای بانک های داخلی از طریق حمایت از فعالیت های قانونمند و استندرد بانک ها در کشور و نظارت جدی بر عملکرد های آنها به منظور آوردن پول های خارج سیستم به دوران رسمی اقتصادی و اعطای قرضه به نیازمندان.

• اعزام کارگران به خارج به منظور کارایی و آوردن ارز خارجی به کشور از طریق عقد قرارداد های کار با کشور های اروپایی، امریکایی، شرق دور و خلیج فارس.

8- سیاست های اقتصادی

سیاست های اقتصادی حکومت اصلاحات و همگرایی مبتنی بر اقتصاد بازار آزاد قانونمند، در محور دستیابی به اهداف اقتصادی این حکومت خواهد بود. این سیاست ها در قالب سیاست های مالی و سیاست های پولی قرار زیر تدوین شده است.

• سیاست های مالی:

- ایجاد نظام مالیاتی شفاف و کار آمد با در نظر داشت توازن میان تامین بودجه دولت از منابع داخلی و تسریع روند رشد.
- معقول سازی هزینه های دولت در تناسب با وضعیت اقتصادی کشور.
- برانزده سازی نقش بودجه دولت به عنوان ابزار سیاست مالی.

• سیاست های پولی

- بازنگری در نقش بانک مرکزی مبتنی بر نظم و ثبات بازار های مالی و کارآمدی سیاست های پولی.
- حمایت از استقلال بانک مرکزی در استفاده از ابزار های پولی.
- نظارت بهتر بر سیستم بانکداری.
- متعادل سازی عرضه و تقاضا و ترویج پول افغانی.
- کنترل عرضه و تقاضای اسعار و جلوگیری از خروج آن به صورت غیر قانونی.

برنامه های ملی اقتصادی

در روشنی پالیسی های فوق، سه برنامه بزرگ ملی اقتصادی نیز مدنظر گرفته شده است که در پهلوی سایر برنامه های ملی کشور، در راستای حفظ و بهبود رشد اقتصادی، رسیده گی به خلای احتمالی پولی و شغل زایی، اولویت های حکومت تیم اصلاحات و همگرایی را تشکیل خواهند داد.

البته که موفقیت این برنامه ها و پالیسی های اقتصادی ارتباط مستقیم به وضعیت امنیتی و ثبات سیاسی کشور و منطقه دارد. لذا، برنامه های دیگری نیز در ابعاد امنیتی و سیاسی در سطوح ملی، منطقه یی و بین المللی مدنظر گرفته شده است که در تطبیق این برنامه ها ممد تمام خواهند شد.

در سطح جهانی باید تعهدات اسناد معتبر بین المللی پیرامون افغانستان، منجمله کنفرانس های بن 2011، توکیو 2012 و شیکاگو 2012 از طرف تیم اصلاحات و همگرایی تعقیب گردد. طرح یک دیپلوماسی فعال در جهت جلب مساعدت های جهانی (و یا لاقط حفظ کمک های وعده داده شده) و سرمایه گذاری مستقیم خارجی باید روی دست گرفته شود.

در سطح منطقه در ارتقای ظرفیت برای رهبری موثر پروسه های استانبول و ریکا؛ در پهلوی اشتراک فعال در سازمان های منطقه یی چون سازمان کشورهای اسلامی، ایکو، سارک و شانگهای، توجه باید صورت گیرد و بعضی از بخش های این دو پروسه به

میکانیزم های عملی تبدیل گردد. اضافه‌تاً، رسیده گی به ریشه های اصلی بی اعتمادی بین افغانستان و پاکستان تأثیرات مثبت بالای وضع تجارتي و ترانزیتی کشور خواهد داشت.

چارچوب برنامه های ملی و خطوط اساسی شان قرار ذیل است:

1. برنامه بزرگ ملی ایجاد شغل

الف. اهداف و اصول:

- ایجاد شغل باعزت و امن با تأکید بیشتر بر سکتور خصوصی.
- ایجاد تسهیلات در پروسه استخدام.
- رشد پایدار بر مبنای سرمایه گذاری، سرمایه های بشري، تولید، تجارت/همگرایی، و اداره و حکومتداری.
- اولویت دهی به برنامه ها و پروژه های شغل زا.
- دسترسی مساویانه به دارایی های مولد و فرصت مناسب برای اشتغال برای همه، مخصوصاً برای جوانان، زنان، اقشار آسیب پذیر و کسانی که در مناطق دور افتاده قرار دارند.
- پالیسی سازی به منظور ایجاد هماهنگی میان دولت و سکتور خصوصی و تقاضای مارکیت طی پنج سال آینده در مشوره نزدیک با اتحادیه های کارگران، سکتور خصوصی، موسسات آموزشی، جامعه تجاری و غیره.

ب. پالیسی ها:

- **ازدیاد تقاضا برای کار از طریق:**
  - پالیسی های جامع در اقتصاد بزرگ کشور:
مثلاً: تبدیل نمودن اقتصاد توریستی به اقتصاد تولیدی .
  - پالیسی های جامع پولی و مالی:
مثلاً: تقلیل مالیات برای یک مدت مشخص، پول زیادتر را در اختیار مصرف کننده گان قرار خواهد داد و قدرت خرید شانرا بلند خواهد برد. ازدیاد مصرف حکومت به شکل خریدن خدمات از مارکیت (مثلاً اعمار سرک ها و مکاتب و غیره) کار و مزد را خلق مینماید که در اقتصاد کشور تزریق میشود. در نتیجه سطح بیکاری پایین می رود، پول بیشتر در مارکیت می آید، مالیات کم پرداخته میشود و تقاضای مصرف کننده گان برای کالا و

خدمات، بالا می رود. این به نوبه خود بازار کسب و کار را رونق میدهد و چرخ را کد را فعال خواهد ساخت.

- پالیسی ها در جهت بهبودی فضای سرمایه گذاری:
  - ❖ رجوع شود به بخش "پالیسی های عمده"
- پالیسی ها در تجارت/ترانزیت و ادغام اقتصادی منطقه بی:
  - ❖ رجوع شود به بخش "پالیسی های عمده"
- پالیسی ها در سکتور های صنعت، خدمات، زراعت، ساختمان، معادن و غیره سکتور های

شغل زا:

- ❖ زراعت: (مراجعه شود به بخش "پالیسی های عمده"
  - ❖ معادن: (مراجعه شود به بخش "پالیسی های عمده"
  - حرکت های نیروی کار و مهاجرت ها.
- **بهبتر نمودن مهارت ها برای اشتغال از طریق:**
- پالیسی ها و سیستم تعلیمات حرفه بی و آموزش:
    - ❖ بررسی و انکشاف پالیسی آموزش های فنی حرفه بی.
    - ❖ مدیریت درست موسسات آموزشی.
    - ❖ سرمایه گذاری بالای آموزش های فنی حرفه بی.
    - ❖ مهارت در کار های اصلی و کلیدی.
    - ❖ شاگردی و یادگیری در محل کار.
    - ❖ تطابق نصاب های درسی (به شمول سوادآموزی) و حرفه بی با نیازمندی های بازار کار.
    - ❖ ایجاد پالیسی تصدیق قابلیت ها (سرتیفیکشن)
  - استفاده از تکنالوژی:
    - ❖ بهبود ارائه آموزش از طریق "آی سی تی"
    - ❖ بهبود ظرفیت نوآوری.
    - ❖ بهبود دسترسی به "آی سی تی" برای کاهش شگاف مهارت ها
  - اصلاح و توسعه خدمات استخدام:
    - ❖ بهبودی و خدمات استخدام عامه:

✓ ازدیاد دفاتر خدماتی استخدام.

✓ خدمات سیار در ولسوالی ها و قریه ها.

❖ نقش دفاتر استخدام خصوصی.

❖ رهنمایی کار یابی.

○ بهبود دسترسی به فرصت های آموزش و اشتغال:

❖ برای جوانان

❖ برای زنان

❖ کارگران اقتصاد غیررسمی

❖ معیوبین، معلولین و گروپ های آسیب پذیر

● توسعه تشبثات و سرمایه گذاری ها:

○ ایجاد یک فضای مناسب برای کسب و کار از طریق:

❖ شرایط بهتر حکومتی/ اداری و سیاسی.

❖ تهیه زیربنا های مناسب.

❖ مقررات و هزینه انجام کسب و کار.

❖ تشویق کارآفرینی.

❖ دسترسی به پول/قرضه/تمویل.

○ ارتقای ارزش زنجیره بی و خوشه سازی.

○ توسعه اقتصاد محلی.

○ ترویج استندرد های کار سازمان آی ال او و شیوه های خوب کاری در محیط کار.

○ هدف قراردادن شرکت ها و کارآفرینان:

❖ شرکت های کوچک و متوسط

❖ شرکت های مشترک چند ملیتی

❖ کوپراتیف ها

❖ کارآفرینان در اقتصاد غیررسمی

❖ بازار کار منطقه و جهان

● نهاد های بازار کار و پالیسی ها:

○ موسسات و پالیسی ها

- ❖ ریفرم در وزارت کار و امور اجتماعی و سایر نهاد های مربوطه.
- ✓ ارتقای معینیت کار به وزارت (الی مرحله رفع بحران بیکاری) و ادغام امور اجتماعی در یکی از وزارت های ذریط .
- ✓ شیوه استخدام شفاف، دور از واسطه و خویش خوری.
- ❖ مرور "برنامه کار مناسب کشور" که بین نهاد های مربوط افغانی و سازمان بین المللی کار در 2010 به امضا رسیده است.
- ❖ مشخص ساختن حد اقل معاش برای کارمندان در سراسر کشور.
  - سیاست ها و برنامه های تنظیم بازار کار.
  - سیاست های بازار کار فعال و غیرفعال.
  - خدمات استخدام.
  - روابط بین اداره و کارمندان در صنعت (روابط صنعتی).
- حاکمیت، توانمندسازی و قوه سازماندهی:
  - نماینده گی، مشارکت و وکالت و دفاع از حقوق.
  - آزادی انجمن ها و چانه زنی های جمعی.
  - نهاد سازی.
  - گفتمان اجتماعی.
- حمایت اجتماعی
  - کار در بدل غذا و گسترش شبکه های مصونیت اجتماعی.
  - آگاهی و مشوره دهی در عرصه های مختلف به وسیله کارمندان اجتماعی (ترجیحا " کارکنان اجتماعی رضاکار).
  - احیاء و انکشاف صنایع بومی در حال انقراض.

ج. شیوه های تطبیق

- سروی دقیق قوای بشری/نیروی کار.
- اصلاح قوانین مربوط به کار و کیفیت تعلیمات مسلکی و حرفه یی به هدف ایجاد سهولت های بیشتر.
- ارتقای معینیت کار به وزارت.
- ارتقای معینیت تعلیمات تخنیکی و مسلکی به وزارت.

- تدوین برنامه های بلند مدت برای نصف نفوس افغانستان (13 میلیون تن) که اکنون زیر 15 سال سن دارند و در 15 سال آینده همه وارد مارکیت کار میشوند.
- برنامه های تشدیددی ایجاد مؤسسات تعلیمات مسلکی و حرفه یی، متناسب به تقاضای مارکیت.
- ازدیاد مؤسسات تحصیلات عالی برای جذب فارغین مؤسسات تعلیمات ابتدایی و ثانوی و ضمناً شایقین ادامه تحصیلات عالی (کارمندان داخل خدمت).
- بلند بردن کیفیت مؤسسات تعلیمی جهت بلند بردن عرضه خدمات و پذیرش اسناد فراغت در خارج از کشور.
- تغییر اساسی در سیستم شمولیت در تحصیلات عالی (کانکور) تا افراد بتوانند مطابق علاقه و استعداد شان تحصیل نمایند نه به اساس سیستم مغلق و اکثرأ گمراه کننده که سبب ضیاع وقت و منابع و برهم خوردن بعدی مارکیت کار میشود.
- اصلاح سیستم تقاعد و حقوق تقاعد مناسب تا متقاعدین به رضایت کامل به طرف تقاعد بروند و جا برای جوانان با انرژی جدید، و علوم معاصر خالی شود.
- با تطبیق پالیسی خداحافظی طلایی Golden Handshake (برای آنعده کارمندان دولت که مدت خدمت شان طولانی شده) در سه سال، جا برای حدود 80000 فرصت برای جوانان در داخل حکومت ایجاد میشود.
- تشویق ایجاد مؤسسات تعلیمی تخصصی به جای مؤسسات تعلیمی عمومی.

د. ساختار تطبیقی

- ایجاد کمیسیون عالی ایجاد اشتغال تحت رهبری معاون رئیس جمهور به اشتراک وزیر ارشد، وزارت های کار، تجارت و صنایع، اقتصاد، مالیه، اتاق های تجارت، نماینده سازمان جهانی کار و اتحادیه کارگران.
- ترتیب پلان یک ساله در مدت شش ماه اول (شامل اصلاحات قوانین، تکمیل سروی قوای بشری و نیروی کار، اصلاح ساختار نهاد های مسؤول و غیره...)
- ترتیب پلان پنج ساله در ظرف یک سال آینده.
- ترتیب چارچوب تطبیقی و نظارتی.

ه. تمویل

- تمویل پلان یک ساله به واسطه حکومت.

- تفاهم با دونران علاقمند و سکتورخصوصی برای تمویل ویا مشارکت دراز مدت.

و. نتیجه:

- در صورتی که شرایط امنیتی خوب باشد و کشور از ثبات سیاسی لازم برخوردار باشد، تطبیق این پروگرام، فضای مناسبی را برای ایجاد میلیون ها شغل در میان مدت به وجود خواهد آورد. فعلاً تخمین زده میشود که تطبیق این پروگرام در سال اول در حدود 130000 کار به وجود آورده، در سال های بعدی این رقم افزایش یافته و در سال پنجم حکومت در حدود یک میلیون کار جدید عمدتاً از طریق سکتور خصوصی خلق نماید.
- تطبیق پروگرام کاهش فقر را کمک خواهد کرد.
- فرصت های مساوی برای جوانان و زنان در کاریابی خلق خواهد نمود.
- شرایط مناسب کاریابی و پالیسی های حمایه یی استخدام برای گروپ های آسیب پذیر به شمول معیوبین و معلولین، کارگران اقتصاد غیررسمی و بزرگ سال را به وجود خواهد آورد.

2. برنامه ملی اتکا به خود

الف. اهداف و اصول:

- احیا و تقویه اعتماد ملی.
- استفاده از قوای بشری افغانی و بلند بردن مهارت های تولیدی.
- استفاده از منابع و امکانات طبیعی که زیر زمینی.
- تبدیل نمودن ذهنیت اقتصاد وابسته و مصرفی به اقتصاد تولیدی.
- ترویج فرهنگ استفاده معقول از پول و دیگر امکانات و پایدار سازی سرمایه.
- حفظ تداوم کمک های خارجی در پالیسی های دولتی.
- معرفی ذهنیت حفظ و مراقبت پایدار.
- تشویق عرف، عنعنات و شیوه های موثر در تولید.
- مستند سازی و رسمی سازی تبادلات پولی .
- تشویق صداقت، زحمتکشی و غریبکاری.
- بلند بردن ارزش مهارت های حرفه یی، مثلاً نجاری، گلکاری، آهنگری و غیره.

● حمایت گسترده از سرمایه گذاری در زمینه های تولیدی و صنعتی.

ب. شعار ها (به طور مثال):

● وطن از خود ماست و ما مسوول آبادی آن هستیم.

● افغانستان خانه ماست، ما آن را آباد میکنیم.

● خود ما انجام داده می توانیم.

● جوهر آبادی کشور به زیر پای ماست.

ج. وسایل تبلیغاتی:

● رسانه ها: تلویزیون، رادیو، روزنامه، مجله و ...

● ملا امامان، مساجد، تکایا و مراکز دینی و فرهنگی.

● نهاد های جامعه مدنی.

● سیستم درسی و مکاتب.

○ معرفی یک مضمون به نام "مدیریت پول" در نصاب درسی مکاتب.

● دایر نمودن کورس ها، سیمینار ها و ورکشاپ ها در هماهنگی سکتور عامه و خصوصی و جامعه مدنی.

● حضور و سهمگیری مستقیم مقامات دولتی در حرکت های تولیدی.

د. نتیجه:

● رفع نیازمندی های اولیه مردم از طریق رشد تولیدات داخلی.

● بهبودی صادرات و ارتقای عواید ملی.

● رشد پایدار و قابل پیش بینی اقتصادی افغانستان.

● کاهش فقر.

● بلند بردن کیفیت زنده گی مردم و سطح شاخص های رفاه اجتماعی.

● ایجاد یک افغانستان متکی به خود.

3. برنامه ملی فراهم نمودن منابع تمویل

الف. اصول:

- ترتیب یک پلان جامع جلب سرمایه و سرمایه گذاری.
- مدیریت درست و معقول سرمایه ها.

ب. چشمه های پولی و سرمایه

- از خارج از کشور:

- مساعدت های کشور ها و موسسات بین المللی کمک کننده.
- سرمایه گذاران خارجی و داخلی (مقیم در خارج).
- ❖ شیوه های مؤفق و مروج امروزی از جمله ساختمان، فعالیت و واگذاری (BOT)
- ❖ مشارکت خصوصی و عامه (Private Partnership & Public)
- کمک های پولی خانواده های افغان به اقارب و خویشاوندان شان در داخل کشور.
- ❖ ایجاد تسهیلات بانکی جهت انتقال پول افغان های خارج مزر.
- توریزم

- در داخل کشور:

- منابع طبیعی: معادن، آب ها و غیره.
- مالیات و گمرکات و ترانزیت.
- سرمایه داران داخلی.
- ❖ شیوه های مؤفق و مروج امروزی از جمله ساختمان، فعالیت و واگذاری (BOT)
- ❖ مشارکت خصوصی و عامه (Private Partnership & Public)
- صنایع عنعنوی افغانی.
- اسهام در بازار پولی (فروش اسهام، اوراق قرضه، باند).
- رسمی ساختن اقتصاد غیررسمی.

ج. پالیسی ها:

- تلاش نهای صورت بگیرد که مساعدت های خارجی ادامه یابد و تا حد امکان از طریق بودجه حکومت افغانستان، به مصرف برسد.
- بازنگری بالای پرداخت مالیات بنس های موجوده، مخصوصاً مالیه دهندگان بزرگ.
- معرفی و تطبیق درست سیستم "مالیات بر درآمد شخصی" به منظور توسعه قاعده مالیات و ترویج فرهنگ مالیه دهی.

- وضع تعرفه های گمرکی بلند بر وسایل تجملی.
- آوردن تسهیلات برای سرمایه گذاران به شمول قوانین و مقررات جامع و پرمفعت، امنیت، صدور باندها و زیربنا های مورد ضرورت مخصوصاً برق.
- بررسی موثریت بسته مشوقی موجوده برای سرمایه گذاری.

هـ. نتیجه:

- ایجاد گزینه های بدیل برای پر نمودن شکاف/خلای پولی.
- حفظ رشد اقتصادی.
- تبدیل نمودن پول نقد به سرمایه.
- رسمی سازی اقتصاد کشور.
- ازین بردن تفاوت میان طبقات سرمایه دار و فقیر از طریق ایجاد طبقه متوسط .